

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

Sexti Decretalivm Liber Tertivs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Appellatio a, quam in scriptis iudici (a quo appellare volebas) te porrexisse proponis, non potest ex eo, quod coram ipso lecta non fuerit, rationabiliter impugnari.

CAP. X.

Index a quo, compellere non potest appellatorem a gravamine, ipsius veritatem probare, licet citare potest ad ipsius revocationem audiendam: qua facta in causa procedere poterit, eius contumacia non obstante, ac si nunquam appellasset. h. d. Zen.

Idem.

Si b a iudice, a quo (propter gravamen quod tibi proponis illarum) appellas, ad docendum te fore gravatum, & ad audiendam revocationem eiusdem gravaminis (si de ipso docueris) tibi terminus praefigatur. Nec coram eo (cum ipse per se id videre habeat) hoc docere, nec etiam tanquam coram iudice (cum per appellationem sit suspensa ipsius iurisdictione) comparere teneris: Nisi ad hoc solum, ut revocationem ipsam audias, si eam duxerit faciendam: alias si non comparueris, & ipse in termino gravamen revocaverit cum effectu, poterit ex tunc liberè in causa procedere, ac si appellatio interposita non fuisset.

CAP. XI.

A collatione capituli ad Episcopum appellatur si ut canonicus interfuit: scilicet si ut praelatus, h. d. Dominicus.

a De institutione appellat. vid. Lapum all. 39. inci. an valeat. & all. 19. in ca. quantum. b Vid. Rot. dec. 7. & 74. in novis.

Idem.

A collatione beneficii, quam communiter per Episcopum & capitulum in tuum praedictum factam esse proponis.

Non a ad ipsum Episcopum (si in ea, ut praelatus interfuert) sed ad superiorem te oportuit appellare. Alias, si ut canonicus interfuisset in ea, potuisti appellare licitè ad eundem.

CAP. XII.

Per appellationem interpositam a definitiva, revocari potest interlocutoria principali negotio praedictans: alias non. Io. Andr.

Idem.

Licet ab interlocutoria (per quam pacti vel praescriptio nis, aut alia, principali negotio praedictans, vel iudicium nullum reddens, exceptio est repulsa) non fuerit appellatum, si tamen a definitiva (quae postmodum, etiam ultra decendum promulgatur) appellari contingat, potest in appellationis causa ipsum gravamen per interlocutoriam eandem illatum licitè per appellationis iudicem emendari. Vbi verò interlocutoria super eo profertur, quod non parat praedictum negotio principali, vel iudicium nullum reddit, nisi appellatum ab ipsa, per appellationem a definitiva postea interjectam, gravamen illatum nequaquam poterit revocari.

a Vid. Bart. in l. verò. ff. sol. matr. l. secum qui. 4. fin. ff. pro se. Fonta.

F I N I S.

SEXTI DECRETALIVM

LIBER TERTIVS.

DE VITA ET HONESTATE CLERICORVM.

TITVLVS PRIMVS.

CAPVT I.

Clericus ioculatoriam artem per annum exercens, si tertiò monitus non desistat, ipso jure perdit privilegium clericale. Joan. Andr.

Bonifacius Octavus.

Clerici, qui clericalis ordinis dignitati non modicum detrahentes, se ioculatores seu goliardos faciunt aut bufones: si per annum artem illam ignominiosam exercuerint, ipso jure a: Si autem tempore breviori, & tertiò moniti non respuerint, careant omni privilegio clericali.

Bonifacius octavus.

Clerici a qui cum uniceis & virginibus contraxerunt (si tonsuram & vestes deserant clericales) privilegium retineant b canonice ab Innocent. Papa II. praedecessore nostro editi in favorem totius ordinis clericalis. Et cum (juxta Parisiense concilium) nullus clericus distringi, aut condemnari debeat a iudice seculari: praesenti declaramus edicto, hujusmodi clericos conjugatos pro commissis ab eis excessibus vel delictis, trahi non posse criminaliter aut civiliter ad iudicium seculare: nec ab ipsis secularibus iudicibus eos debere personaliter, vel etiam pecunialiter (ne per unam viam concedatur eidem iudicibus, quod per aliam denegatur) ullatenus condemnari. In ceteris

DE CLERICIS CONIUGATIS.

TITVLVS II.

CAP. I.

Si clericus conjugatus seriat habitum & tonsuram, clericale privilegio gaudet, alias non. Ioan. Andr.

a Vid. aucten. de sanctiss. Episc. & interdicimus.

a Vide conc. Trident. sess. 23. de refor. c. 6. b Al. titinens. c Vid. Ale. conf. 8. vol. 3. & Rot. decif. 202. in novis.

Eccc 5

autem, vel nisi (ut praemittitur) tonsuram, vel a vestes ferant clericales, etiam in praemissis eos gaudere nolumus privilegio clericali.

DE CLERICIS & NON RESIDENTIBUS
in ecclesia vel praebenda.

TITVLVS III.

CAP. I.

Distributiones quotidiana solum praesentibus, qui interfuit deserviri, dari debent, consuetudine non obstante. Et qui aliter illas recipient, non faciant illas suas: Et idem de distributionibus, quae dantur pro anniversariis defunctorum. Ioan. And.

Bonifacius octavus.

Consuetudinem, quae in quibusdam partibus inolevit, quae canonici, & alii beneficiati, seu clerici cathedralium & aliarum collegiarum ecclesiarum, distributiones & quotidianas (quae alias manualia beneficia seu victualia nuncupantur, & tantum residentibus tribuantur) qualitercumque in civitatibus, seu aliis locis (in quibus ipsae consistunt ecclesiae) sint praesentes, licet divinis officiis non interfuit, ex integro percipiunt, ac si continuè in ipsis ecclesiis, in eisdem officiis deservirent, penitus improbant. Statuimus, ut distributiones ipsae quotidianae, in quibuscumque reb. consistant, canonicis ac aliis beneficiatis, & clericis ecclesiarum ipsarum, qui eisdem officiis, in ipsis ecclesiis adfuerint, tribuantur juxta ecclesiae cujuslibet ordinationem rationabilem iam factam, seu etiam faciendam. Qui vero aliter de distributionibus ipsis quicquam receperit (exceptis illis, quos infirmitas, seu iusta & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens ecclesiae utilitas excuset) xerum sic receptorum dominium non acquirat, nec faciat eas suas: imò ad omnium restitutionem, quae contra huiusmodi nostram constitutionem receperit, teneatur.

De distributionibus etiam pro defunctorum anniversariis largiendis, idem decernimus observandum.

DE PRAEBENDIS ET DIGNITATIBUS.

TITVLVS IV.

CAP. I.

Ad praesentationem religiosorum, etiam exemptorum, non debent in ecclesiis ipsorum rectores institui, nisi primo tantum eisdem assignetur, unde incumbunt onera subire possint, & congruo sustentari: nec valet contraria consuetudo. Ioan. And.

Clemens III. alius quartus e.

Sucepti regiminis nos cura sollicitat, ut utilitatibus subditorum in illis praecipue, per quas s. animarum saluti consulitur, nunc novorum editione iurium, nunc antiquorum innovatione sollicitè providere curemus. Sanè fuit olim per sedem Apostolicam providè constitutum, ut dioeclesiani locorum, ad praesentationem religiosorum nullum ad aliquam ecclesiam recipiant, nisi tantum ei de proventibus ipsius ecclesiae coram eis fuerit assignatum, unde jura Episcopalia possit solvere, & congruam sustentationem habere. Verum (sicut nobis querela multorum frequens insinuat) religiosi exempti de proventibus parochialium ecclesiarum, in quibus ipsi obtinent patronatus, seu rectorum praesentatio pertinet ad eosdem, tantum percipiunt an-

a Aliis, & b Vid. Concil. Trident. sessio. de reformatione. ca. 1. & sess. 21. cap. 3. & sess. 24. ca. 22. c Vid. Decretum. consil. 250. ubi latè de his quotidianis distributionibus. d aliter, participant. e In veterioribus codicibus constanter legitur, Clemens IV. F. aliter per qua.

nuatim, quòd rectores ecclesiarum ipsarum non possunt de residuo commodè sustentari, & Episcopalis praesentatio perfolvere, ac alia incumbunt eis onera supportare: propter quod saepe contingit, quòd non inveniantur personae idoneae, quae huiusmodi ecclesias velint recipere, sicq; frequenter minus idoneis conferuntur, eo quo pericula imminere animarum. Nos itaque volentes super hoc salubre remedium adhibere, praesenti decreto statuimus, & mandamus, constitutionem huiusmodi quòd omnes patronos & ecclesiarum, religiosorum tam exemptorum, quam non exemptos, & alios inviolabiliter observari, consuetudine contraria non obstante.

CAP. II.

Beneficia vacantia in curia, alius quam Papa conferre possit: quòd si fecerit, irrita est collatio. Ioan. And.

Idem.

Licet ecclesiarum, personarum, dignitatum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum plenaria dispositio ad Romanum noscatur Pontificem pertinere, ita quòd non solum ipsa cum vacant potest de iure conferre, verum etiam & jus in ipsis tribuere vacaturis, collationem tamen ecclesiarum, personarum, dignitatum, & beneficiorum apud sedem Apostolicam vacantium, & beneficiorum ceteris antiqua consuetudo & Romanus Pontificibus reservavit. Nos itaque laudabilem repositam huiusmodi consuetudinem, & eam auctoritate Apostolica approbantes, ac nihilominus volentes ipsam inviolabiliter observari: eadem auctoritate statuimus, ut ecclesias, dignitates, personatus & beneficia, quae apud sedem ipsam deinceps vacare contigerint, aliqui praeter Romanum Pontificem quacumque super hoc sit auctoritate munitus, sive iure ordinariae potestatis ipsorum electio, provisorio, seu collatio ad eum pertineat, sive licentia super aliquorum provisione generalis vel etiam specialis (sub quacunque forma & verborum recepte, nisi sit super conferendis eisdem in curia Romana vacantibus specialis & expressa ab ipso Pontifice summo auctoritate attributa) conferre alicui seu aliquibus non praesumat. Nos enim si secus actum seu auctoritatum fuerit, decernimus irritum & inane.

CAP. III.

Si Papa beneficia vacantia in curia non conferat intra mensis a die vacationis illi, ad quos collatio pertinet, praesentari non ferre. Ioan. And.

Gregorius X. In Concilio generali Lugdunensi.

Statum felicitis recordationis Clementis praedecessoris nostri de dignitatibus & beneficiis in curia Romana vacantibus nequaquam permissum, quoniam per Romanum Pontificem conferendis, decernimus taliter moderandum: Ut ii, ad quos eorumdem beneficiorum & dignitatum spectat collatio (licet non obstante praedicto) demum post mensis a die, quòd dignitates seu beneficia ipsa vacaverint numerandorum, ea conferre valeant. Tantummodo per seipsum vel per ipsos agentibus in remotis per suos vicarios generales in eorum dioecibus existentes, quibus id canonice sit commissum.

CAP. IV.

In beneficiis, vel in imperationibus ad beneficia per provisionem usque ad certam summam pensam non debetur. Per eorumdem provisionem vel discessum non comprehenditur cathedralium. Sed per electionem.

a Alios casus quib. exempti subiant ordinationem, vide infra. cap. 2. de pan. & re. per glo. 251. P. h. Font. b al. ita: verum etiam jus ad ea tribuere vacatura. c Vid. l. i. in civile. ff. de iust. & iur. d Decidit, etiam si habeatur collatio non obstante quòd oporteret expressam mentionem de verbo, ad verbum fieri in litteris Apostolicis. Petr. Arch. Dom. & Phil. Font. e Vid. l. i. in civile. de fil. vero do. infra. Font.

suas provincias metropolitanæ & cathedrales reliquis includuntur. Ioann. And.

Bonifacius VIII.

Quamvis plenissima sit aliis in beneficiis interpretatio faciendâ, literæ tamen super obtinendis beneficiis impetratæ, debent (cum sint ambitioſa) reſtringi. Et ideo ſi alicui uſque ad certam ſummam provideri mandamus, ei non in penſione, ſed in beneficiis eccleſiaſticis tantum volumus provideri: niſi de penſione in noſtris literis mentio habeatur expreſſa. Quamquam ſub nomine eccleſiarum civitatis comprehendatur aliâ eccleſia cathedralis: cum tamen alicui de beneficio mandamus in aliqua eccleſiarum civitatis vel dioceſis provideri, ad cathedralem eccleſiam (quam propter ipſius honorem ſub hac generalitate volumus hoc caſu includi) ſe mandatum huiſmodi non extendit. Secus b autem cum mandamus in aliqua eccleſiarum provincia provideri: tunc enim & metropolitana & cæteræ cathedrales eccleſie includuntur ſub tali mandato, cum uberiorum hoc caſu, quam alio, impetranti gratiam facere videamus.

CAP. V.

Impetranti beneficium ſeculare, providetur de beneficio per ſeculares clericos uſque ad præſcriptionem legitimam poſſeſſo. hoc primo. Clerico ſeculari prioratum impetranti ſimplyter, non providetur de conſueſo per religioſos gubernari. h. d. ſecundum. Dom.

Idem.

Cum de beneficio eccleſiaſtico, conſueſo clericis ſecularibus aſſignari, provideri mandatur, de illo debet intelligi, quod tanto tempore ab uno vel pluribus ſecularibus clericis, inſtitutis in eo rectoribus, exiit continuè ac pacificè gubernatum, ut præſcriptio legitima ſit completa, etiãſi antè vel poſt d religioſi quandoque miniſtraverint in eodem. Quando verò ſcribitur, ut provideatur de aliquo prioratu alicui clerico ſeculari, provideri non poteſt de prioratu, qui per religioſos (juxta modum præmiſſum) eſt ſolitus gubernari. Niſi hoc in literis cavetur expreſſè.

CAP. VI.

Habere perſonam cum cura, & præbendam, cui annexa eſt parochialis eccleſia, non eſt contra concilio generale. Io. And.

Idem.

Super eo, quod præbendas, quibus parochiales eccleſie ſunt annexæ, in quibus ſpiritualium iuriſdictionem ſecundum eccleſie veſtræ conſuetudinem approbatam, & ſic ſecundum aliquorum interpretationem curam animarum habetis, ſimul cum perſonatibus (quorum aliquibus cura imminet animarum) in eadem eccleſia obtinetis, vobis (cum hoc generali concilio non obviet) diſpenſatio neceſſaria non exiſtit.

CAP. VII.

In impetrations beneficiorum inſcribitur data, non præſentatio vel receptio. Ioan. And.

Idem.

Eum cui canonicatus alicuius eccleſie à ſede Apoſtolica eſt collatus, licet nondum ſit in ea receptus, de cernimus in aſſecutione præbendæ (juxta ſua proviſionis ordinem) omnibus præferendum ſi, quibus poſtmodum in ipſa eccleſia ſimilis gratia eſt conceſſa. Licet iſti primò ſuas literas præſentaverint, & primò recepti fuerint in eadem.

a Vid. Oltrad. conſil. 108. b In antiq. codic. ita: Secus eſt cum mandamus. c Vid. Clemens. iii. de ſup. ne. præl. verſ. prioratus. & late Fel. in ca. in noſtra. ext. de reſcriptis. d Vid. ca. ſ. de decif. e De iſta unione no. cl. ſi una. de reb. ec. non alie. & e. ſi unum. de exceſſ. prælat. de Anſi. Font. f Vid. hic Fel. in e. cam. te. de reſcrip. Font.

CAP. VIII.

Per literas Apoſtolicas non facientes de defectu ordinis mentionem, poteſt impetranti de curato beneficio provideri: ad ordines tamen ſe ſacris proximis temporibus promovenda. Ioan. And.

Idem.

Si pro clericis pauperibus vel aliis noſtras literas, ut eis de beneficiis provideas, etiam ſi animarum cura ſit annexa eiſdem, recipere te contingat: ipſis (licet nea in ſacris ſint conſtituti ordinibus, nec de defectu ordinum in eiſdem literis mentio habeatur) poteris de beneficiis curam habentibus licitè providere, nec prætextu dicti defectus tua poterit proviſio impugnari. Opponebit tamen, ut ipſi ad ordines, quos requirunt collata eis beneficia, ſe faciant proximis ſtatutus à jure temporibus promovendi.

CAP. IX.

Mandato alterius ſuper proviſione faciendâ per Papam impleto, proviſio auctoritate Papa intelligitur eſſe facta. hoc dicit, ſecundum. Zen.

Idem.

Sicem, ſuper cujus proviſione Apoſtolice ſedis legatus in certa eccleſia ſuas literas, quibus obtemperatum non fuerat, deſtinat: mandamus auctoritate noſtra in ipſa eccleſia in canonicum recipi & in fratrem, ſibi que provideri de præbendâ juxta ipſius legati contentiam litterarum: talis receptus huiſmodi noſtri auctoritate mandati, non legati, ſed noſtra b intelligitur auctoritate receptus. Et ideo eſt in aſſecutione præbendæ omnibus poſt eum eadem auctoritate receptus, in dicta eccleſia præferendus.

CAP. X.

Mandatum alternative plures collationes includens, verificatur in primo vacante. In ſimul verò vacantibus ordo ſcriptura ſervatur. hoc dicit, ſecundum. Domini.

Idem.

Mandato noſtro ſub ea forma tibi directo, ut alicui provideas de beneficio ad collationem tuam vel alterius pertinente. De beneficio, quod primò vacabit (ſive ad tuam, ſive ad illius collationem pertinuerit) ei, pro quo ſcribitur, providere debebis. Si verò plura beneficia ad tuam illius collationem forſan ſpectantia ſimul vacant, tunc ſcripturæ ordinem ſervare habebis, ut illi ſolum provideas de illo beneficio, quod ad te noſcitur pertinere.

CAP. XI.

Si clericus, cui mandabatur providere de præbendâ primò vacante, negligit petere præbendam ſibi debitam, eximta eſt gratia. Si autem ſibi collatus fuerit canonicatus, tunc habebit præbendam, curæ molius eſt tibi expeſtans auctoritate Apoſtolice. Ioan. And.

Idem.

Si clericus, pro quo à ſede Apoſtolica receptiſſi mandatum, ut ei de præbendâ e proximo vacatura in certa eccleſia provideas, eum que poſtea in canonicum ipſius eccleſie recipi faceres & in fratrem, præbendam ſibi debitam quando vacat petere negligenter omittat: aliam poſtmodum in ipſa eccleſia vacaturam nequibit prætextu dicti mandati petere, nec tu de ipſa ſibi poteris providere: cum facta ei gratia per ipſius negligentiam ſit extinda. Verum ſi præſatus clericus fuiſſet auctoritate Apoſtolica effectus ab initio canonicus in eccleſia prælibata: tunc (cum remanſerit in ea canonicus) dicta negligentia non obſtante, ac per conſequens ratione canonicatus ſit in alia præbendâ nulli alii de jure debita ceteris præferendus, petere.

a Vid. Conc. Trid. ſeſſ. 22. de reſor. c. 4. b Vid. l. ſi ſervus. ff. de har. inſt. & L. unum ex ſam. ff. de leg. 2. c Vid. c. cum in eccle. reſ. ca. & l. petens. C. de pall. inſi. de conſec. eccl. c. 3.

poterit prabendam aliam proximò vacaturam: dummodo non sint aliqui eadem auctoritate prabendas in ipsa ecclesia expectantes. Et idem de ipsa non per te (cum mandatum non susceperis super illa) sed per eum, ad quem spectat in eadem ecclesia prabendarum collatio, provideri debet: Aliàs facta de prabenda huiusmodi alteri collatio in illius præiudicium, eo ipso vitibus non subsistet.

CAP. XII.

Receptus auctoritate Papæ etiam ad mandatum alterius, presentandus est alius in prabenda. h. d. secundum Zen.

Idem.

In, qui auctoritate Apostolica in aliqua ecclesia in canonicis sunt recepti, debent in prabendarum afectione ceteris anteferri, legatorum vel aliorum quorumcunque auctoritate receptis antea in eadem. Eum quoque, qui ad mandatum legati vel alterius auctoritate Apostolica sibi specialiter in hac parte concessa fungentis recipitur, auctoritate Apostolica receptum esse dubium non existit.

CAP. XIII.

Si post gratiam tibi factam à Papa de canonicatu & prabenda, Bononiens. canonici hoc ignorant & ignorantibus prabendam conferunt post vacantem, non tenet collatio. h. d. Ioan. And.

Idem.

Si postquam canonicatum in aliqua ecclesia tibi contulimus, & de prabenda nulli alii de iure debita inibi proximò vacatura mandavimus provideri, si ad quos in ea spectat collatio prabendarum, prabendam, que vacabit a tibi postmodum, motu proprio, ignorantibus tibi gratiam factam, alii duxerint conferendam: talis collatio in tuum præiudicium attentata, nullam obtinet firmitatem. Nam eo ipso, quod canonicus auctoritate Apostolica fuisse effectus, jus ad obtinendum prabendam proximò vacaturam ibidem tibi acquisitum existit: eandemque, quam citò vacavit (ex quo nulli alii debetur) iuste petere potuisti: & ideo à prædictis (licet ignorantibus) alteri conferri nequivit.

CAP. XIV.

Si Papa det licentiam legato suo, recipientis auctoritate, Apostolica resignationis beneficiorum legationis sua libere in manibus suis factas, & illa beneficia conferendi: secundo Papa, de prædicta potestate non habita mentione, canonicatum & prabendam servat vel quam primò vacaverit, in aliqua ecclesia legationis tibi conferat: tertio canonicus ipsius ecclesie renunciet, & legatus etiam, ignorans collationem tibi factam, conferat tibi prabendam prædictam: non tenet collatio legati, sed tibi illa prabenda debetur. hoc dicit. Ioan. And.

Idem.

Vidum venerabili fratri nostro S. Episcopo Prænephino b, quem ad partes destinavimus Gallicanas, recipientis auctoritate nostra resignationem ab obtinentibus beneficia ecclesiastica in eisdem partibus, qui ea vellent libere in eius manibus resignare, ac beneficia ipsa personis idoneis conferendi per nostras literas potestate concessa. Nos postmodum (de concessione huiusmodi non habita mentione) Nicolao de Bonifacio camerario dilecti filii nostri N. tituli sancti Laurentii in Damaso Presbyteri Cardinalis, canonicatum Lexoniensis ecclesie, que in partibus illis existit c, & prabendam nulli alii de iure debitam (si qua tunc vacabat in dicta ecclesia) contulimus, & sibi providimus de eisdem. Si verò nulla talis prabenda vacabat ibidem, nos prabendam proximò inibi vacaturam (conferendam dicto camerario cum vacaret) donationi Apostolicæ duximus reservandam: decernentes extunc irritum &

a In antiquioribus libris constanter legitur, vacavit. b al. Prænephino. c al. extitit.

inane, si secus super hoc à quoquam contingeret attentari, certis a sibi ad hoc executoribus deputatis. Ceterum postmodum Nicolaus vasalli clericus canonicatum & prabendam, quos in dicta Lexoniensis ecclesia obtinuit, in dicti Episcopi manibus resignavit, & dicta potestatis prætextu eos idem Episcopus (collationis, provisionis, reservationis, & decreti prædictorum foris ignarus) Guilielmo vasalli Presbytero contulit: dicti executores (collatione non obstante prædicta) litterarum nostrarum auctoritate, prabendam eandem dicto camerario vel sibi debitam contulerunt, quem dictus Presbyter (prætextu b collationis per dictum Episcopum sibi factæ) quòd prabendam ipsam pacifice possidere valeat, non permittit: propter quod idem camerarius nobis supplicavit humiliter, ut providere sibi super hoc de opportuno remedio dignaretur. Nos ipsam attendentes, quòd etiam memorato Episcopo prædictæ concessimus potestatem, penes nos tamen nihilominus remansit major, licet eadem potestas, etiam in prædictis propter quod nostra, qui eandem præoccupavimus potestatem, potior debet esse conditio: eo præsertim, quòd secundum canonicas & legitimas sanctiones per ipsam generi derogatur, quanquam de genere in derogante specie mentio nulla fiat. Considerantes quoque, quòd nos exposito nobis de potestate prædicta, nihilominus litteras gratiosas dæremus in dictis partibus, non habita mentione de ipsa c: quia fateri ab omnibus provisionum nostrarum literis, quas concedimus in partibus prædictis, oportet nos de specificis potestate speciale facere mentionem: Et quòd de nostro nostro prædictum (maximè hic, ubi iam dictus camerarius ante dictam renunciationem per nos erat Lexoniensis effectus canonicus) statim ignorantes legitur, cum super incerto non esset editum: nec ex illo no penderet arbitrio, vel voluntate capituli, qui optandi potestatem haberet: & ideo per illud etiam expressisse videmur, ne alias possit conferre, & potestatem prædictam quantum ad presentem speciem revocasse, quæ in hoc casu, ubi de lucro dicti G. tantum agitur, & non de præiudicio Episcopi memorati, ab ipso revocari potuit: nec post revocationem huiusmodi jus, per eum in alium etiam ignorantem, in revocanda transferri. Ad instar etiam servi Calendario præpositi, qui post mortem Domini proponit, non facit, licet inter eos, quos mors Domini præpositum revocans fuerat, & Et Domini, qui peculium quòd proprio suo commiserat statim perimit, cum in eo suam materiam voluntatem. Discretionis vestra mandamus, quatenus prædictum Presbyterum monitione præmissa per cellarium ecclesiasticam compellatis, ut collatione de canonicatu & prabenda prædictis per dictum Episcopum sibi facta (quæ nulla extitit) non obstant, dicto camerario prabendam ipsam omnino dimittat, & cum super ea dictus cap. nullatenus inquietur.

CAP. XV.

Secundus, qui impetravit dignitatem & prabendam, presentis prioris, qui solum prabendam impetraverat, si prabenda dignitas est annexa, alius non. h. d. Ioan. And.

Idem.

Via sæpe dubitatur à multis, si canonicatus aliquis ecclesie sit collatus à sede Apostolica successivè duobus, fueritque mandatum primo de prabenda, secundo verò de prabenda & dignitate, personatus, ut

a Aliàs, ita: certu sibi super hoc, &c. b alii, vestrum. c Ad hunc locum vide notata, cap. ex parte, de fo. emptor. & in spe. de lib. conceptione. d. ad huius ut. consuetudinem, vestrum sit alior, de Ancha. Font. d. al. late. efficit

officio, cum se facultas obtulerit provideri: quis ipso-
rum in praebenda, quae cum dignitate, personatu, vel offi-
cio vacat, ibi postmodum debeat de jure praeferi. Nos
dubitationem hujusmodi sopire volentes, praesenti decla-
ramus edicto, primum (cum sit tempore anterior) cui
per mandatum secundum praedictum, aut ipsi ab-
sorberi non debet, ex quo de intentione mandantis con-
traria non apparet, praefendum esse in dicta praebenda.
Nisi vacanti dignitati, personatu, vel officio sit annexa:
nam si esset annexa, secundus, cui debetur dignitas, per-
sonatus, vel officium, praefereatur, in ipsa.

CAP. XVI.

*Mandatum provideri de dignitatibus vel beneficiis alii eccle-
siasticae, curata non includit non expressa cura. h. d. usq. ad 5. illu.
Idem.*

Cum in illis, quibus beneficia curam animarum
habentia committuntur, major, quam in iis, qui ad
alia promovuntur, idoneitas requiratur: intentioni no-
stra nequaquam exiit, ut cum aliquibus de ecclesiis,
personatibus, dignitatibus, vel aliis beneficiis quibuscum-
que (de anima cum cura mentione non habita) provideri
mandamus, ipsis de iis, quibus hujusmodi cura imminet,
possit aut debeat provideri.

*De beneficiis provisione modus electivus non includitur, si alii mo-
di providendi exprimantur. h. d.*

Illis vero, pro quibus scribimus, ut provideatur eis-
dem de personatibus vel dignitatibus, etiam cura ha-
beant animarum, ad collationem, provisionem, praesentationem,
vel dispositionem spectantibus quorumcum-
que: provideri nequit de praetatis, personatibus,
vel dignitatibus, ad quos seu quas per electionem ii, qui
eis habent praefici, assumuntur.

*Beneficiales litterae unum modum exprimentes, alios non inclu-
dunt. h. d.*

Cum autem inter collationem, praesentationem, & in-
stitutionem differentia magna esse noscatur: si cui de
beneficio ad alicujus collationem spectante provideri man-
datur, de alio quod ad ejus praesentationem vel institu-
tionem pertinet, provideri non poterit, nec etiam de con-
verso: expresso enim uno casuum praedictorum, manda-
tum super hoc factum (quod debet de sui natura restringi)
ad alios extendi non debet.

*Mandatum simpliciter duos includens, alterum solum non astrin-
git, & e converso directum unum non afficit. h. d. Dom.*

Si vero de beneficio ad aliquorum collationem vel
praesentationem spectante (non adjecto communiter vel
divisim) provisio injungitur facienda, in beneficio, quod
ad collationem vel praesentationem alterius ipsorum tan-
tum pertinet, adimpleri non potest. Sicuti si de benefi-
cio spectante ad collationem unius provisio injuncta fuit,
impleri non potest in beneficio, cujus collatio ad
eam simul cum alio pertinet.

CAP. XVII.

*Beneficium mihi collatum ante dissensum rotum alteri conferri
non potest, nisi terminis mihi datus ad consentiendum esset cla-
rissus: tunc etiam post terminum, antequam alteri conferatur, pa-
tenter consentire. Ioan. And.*

Idem.

Si tibi absenti, per tuum Episcopum conferatur
beneficium, licet per collationem hujusmodi (do-
nec eam ratam habueris) jus in ipso beneficio ut tuum
dici valeat, non acquiras, ipse tamen Episcopus vel qui-
cumque alius de ipso beneficio (nisi consentire recuses)

^a Vide Concil. Trid. sess. 7. de refor. c. 3. & B. Tho. 2. 2. quaest. 1. art. 6.
^b Vide l. 1. & in autem. & l. omnibus. ff. ad Trebell. Fens. & Vide
l. consensu. ff. de aucto. & obligat.

in personam alterius ordinare nequit. Quod si fece-
rit, ejus ordinatio facta de beneficio non libero, viribus
non subsistet. Sed si Episcopus (notificata tibi collatio-
ne) ad consentiendum terminum competentem assignet,
nisi consenseris, poterit eo lapsus beneficium liberè (cui
viderit expedire) conferre. Antequam tamen ipsum
contulerit, tuum poteris (non obstante, quod lapsus sit
terminus) praestare consensum, & extunc de ipso non
poterit aliter ordinari.

CAP. XVIII.

*Qui vi, vel injustè occupat secundum beneficium curatum, pri-
vatus est primo. Qui autem vi beneficium curatum aliquod oc-
cupat, est ipso jure privatus jure, quod in illo vel ad illud habebat.
h. d. Ioan. And.*

Idem.

Eum, qui beneficium, cui animarum cura imminet,
vi occupat, seu se scienter injustè intrudit in eo: decer-
nimus ipso jure fore privatum beneficio, quod cum cura
simili primitus obtinebat. Non enim decet ut stultus
melioris quam peritus conditionis existat, vel quod in-
vasor eo, qui justè ingreditur, privilegio gaudeat potio-
ri. Insuper ut violenti, qui auctoritate (vel verius temeritate)
propria occupare dignitates, personatus, aut
alia quaecumque ecclesiastica beneficia non verentur, &
si non virtutis amore, poenae saltem formidine à suae
temeritatis audacia refrerentur: eo ipso jus, si quod in di-
gnitatibus, personatibus & beneficiis occupatis taliter vel
ad ea ipsis forsitan competeat, amittant.

CAP. XIX.

*Habens potestatem Apostolicam personae idoneae de beneficio pro-
videndi, alias beneficiato sufficienter providere non poterit, nisi
in literis hoc exprimat. Et tunc unicum simplex obtinere
providet. Si vero conceditur, ut provideat beneficia obtinere,
ad duo tantum refertur: Et contra factum est nullum. h. d. Domi-
nicus.*

Idem.

Is, cui conceditur, ut auctoritate Apostolica possit uni-
personae idoneae, in sua vel alia ecclesia providere,
alicui, aliud beneficium sufficiens obtinere provideri
non potest. Nisi primò ille beneficium, quod obtinet,
omnino dimittat. Vel nisi in concessione hujusmodi sit
expressum, quod alias beneficiata valeat providere per-
sonae. Tunc enim providere poterit unicum duntaxat
beneficium obtinere: dum tamen illi cura non immi-
near animarum. Si vero concessum fuerit, ut provide-
re illi valeat, qui alia beneficia noscitur obtinere, hujus-
modi pluralitas debet solum ad duo beneficia sine cura
restringi. Provisio quoque facta contra praemissa eo ipso
viribus non subsistet.

CAP. XX.

*Si quis ignorans receperit beneficium prius reservatum vel alte-
ri collatum per Papam, si ex quo servit, illud sine difficultate di-
mittit, recuperat prius beneficia, propter illud dimisso, alias non.
Ioan. And.*

Idem.

Si beneficia, quae per sedem Apostolicam conferun-
tur, aut decreto interposito reservantur, interdum
contingat ab iis, ad quos alias pertinet collatio eorundem,
aliquibus hujusmodi collationem seu reservatio-
nem ignorantibus de facto conferri, & beneficia, quae
illitenebantur, & ad post praedictorum adeptionem

^a Vide extravag. 10. 22. in ep. excommunicati. eod. tit. & concil.
Trid. sess. 1. de refor. c. 2. & seq. & sess. 2. de refor. c. 17. ^b Hac dis-
tinctio, determinat hoc providere, ergo si nunc nihil habet, quamvis
alias habuerit, videtur etiam de curati, cum his sit gratia provi-
dendi, id est in suam favorem amplianda. Per. de Ansb. Fens.
^c Vide Dom. consil. 78. in ep. formativ. & Lappin allegatio. 120.
^d Distio. & deest in autig. eod.

quibus per eos alius assignari. Ne talis ignorantia eis (cum sint sine culpa) præjudicialis existat: statimus, ut si ipsi de collatione seu reservatione prædicta postea certiores effecti, sublata difficultate quacunque omnino dimiserint beneficia sibi de facto collata, ad beneficia sua priora (collatione quibuscunque personis facta de ipsis nequaquam obstante) libere revertantur. Alioquin redeundi ad ea (si difficultatem adhibuerint in aliis dimittendis) sit ipsis penitus interdicta facultas. Eundem quoque modum in dimittendo recepta, & recuperando dimissa, quoad omnes alios, qui forsitan occasione prædicta sua dimiserint beneficia, & dimissa per alios fuerint affecti, per omnia de cetero observandum.

CAP. XXI.

Taciturnitas beneficii etiam modici viriat dispensationem super pluralitate beneficiorum, quæ etiam legitime super duobus obtenta ad duo prima recepta referuntur. Item provisio alicuius facta de beneficio, non obstante, quod aliud habeat, dispensationem super utroque, et in eodem non inducit. *h. d. secundum Sen.*

Idem.

Non a potest dispensatio super pluralitate beneficiorum concessa impetranti prodesse, qui aliquid quantumcumque modicum beneficium subicit in eadem. Illud autem Apost. sed. indultum, ut quis duo beneficia curam animarum habentia, si alias canonicè conferantur eidem, possit recipere ac simul licitè retinere, intelligitur de duobus primis beneficiis, quæ cum cura post dictum indultum obtinere contingit eundem. Cum vero tibi (non obstante, quod aliud beneficium obtinere noscaris) à sede prædicta de aliquo beneficio provideri contingit, per hoc tecum (ut primum beneficium cum secundo retinere valeas) non intelligitur dispensatum. Hoc enim solum prædicta operatur expressio, quod facta tibi gratia nequeat surreptitia iudicari.

CAP. XXII.

Mandatum legati super facienda provisione per Papam confirmatum, papali gratia eff. censenda. *Zen.*

Idem.

Si Apostolica sedis legatus volens tibi suæ legationis auctoritate in certa ecclesia providere, canonicatum & præbendam, nulli alii de jure debitos, proximo in ipsa ecclesia vocaturus, collationi suæ reservet, & decernat irritum & inane, si secus super hoc contigerit attentari, certis qui eos tibi conferant (cum vacabunt) executoribus per suas literas deputatis: nosque postmodum plena de his facta narratione, quod ab ipso legato factum extitit, ratum & gratum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, & eisdem executoribus vel aliis nostris damus literas in mandatis, ut in hujusmodi provisionis negotio auctoritate nostra procedant, juxta ipsius legati continentiam literarum. Certum est, quod (cum ipsa provisio ipsius legati e post impatitiam à nobis auctoritatem nostra censetur effecta) omnibus, quibus postea mandavimus in eadem ecclesia provideri (etiam si canonicatum ipsius ecclesie duxerimus conferendum eisdem) de jure præferri debebis, in præbenda postmodum tibi vacatura.

CAP. XXIII.

Obstat taciturnitas obtenti beneficii licet modici, nisi constet provisionem factam proprio motu Papæ: qui demum intelligitur, si hoc in littera exprimitur. *h. d. Zen.*

a Vide Fel. in can. nostra, extra de refer. & Panorm. in cap. ad aures. in 2. not. de refer. *b* Vide conc. Trid. sess. 7. de refer. ca. 7. & seq. & sess. 7. de refer. c. 4. *c* Hæc duo verba, ipsius legati, desunt in manifest. codic.

Idem.

Si motu a proprio alicui aliquid beneficium obtinere conferamus aliud, de illo non habita mentione non ob hoc gratiam hujusmodi, quæ de nostra mera liberalitate prodest, invalidam volumus reputari. Secus si ad petitionem illius, vel alterius pro eodem obtinenda gratiam hujusmodi facimus: tunc enim (quamvis modicum beneficium taceatur in ea) ipsam veluti surreptitiam vites nolimus obtinere. Motu quoque proprio tunc solum gratia fieri censetur, cum hoc expresse cautum fuerit in eadem.

CAP. XXIV.

Collatio facta motu proprio Papæ, pluribus beneficiis in eadem ecclesia vacantibus simul, intelligitur facta de progressu: si beneficia sunt equalia, ad eum spectat electio, cui gratia est concessa. Collatio vero facta ad petitionem alterius, ad invicem sicutum restringitur: si sunt equalia, eligi, qui alius negligens, quo negligente, alius eligi: & etiam contra. *h. d. dicitur Zen.*

Idem.

Si pluribus simul in aliqua ecclesia vacantibus dignitatibus vel præbendis, nos de hac vacatione incerti dignitatem vel præbendam (si qua nulli alii de jure debita in ipsa vacat ecclesia) cuiquam in genere conferimus. Gratiam hujusmodi (si motu proprio tam fecerimus, ut tunc fiat interpretatio plenissimi in eadem) referri volumus ad dignitatem vel præbendam, quæ inter illas majoris ceteris esse valoris (seu si sint forsan equalis) ad eam, quam is, cui conferimus, intra decem menses post habitam de dicta vacatione notitiam duxerit eligendam. Si vero ad petitionem alterius ipsa gratia fuerit per nos facta, eam (ut hoc casu prout congruit restringatur) ad illam, quæ minoris valoris existit, seu si sit equalitas in eisdem, ad eam, quam is, ad quem ipsius spectat collatio, infra dictum tempus elegerit, postquam sibi hujusmodi gratia erit nota, decernimus referendam. Alterutro quoque ipsorum (prout ad eum pertinet) intra tempus debitum eligere negligente, ad alium extunc electio liberè devolvatur.

CAP. XXV.

Non debetur expectanti præbenda, quæ per Episcopum præbendam mortem vacat. *h. d. secundum Zen.*

Idem.

Cum in ecclesia tua, quæ XII. canonicorum & XII. præbendarum habet numerum, consuetudine præse proponas, ut Episcopus, qui est pro tempore, numerum habeat in capitulo tanquam canonicus, licet canonicus non existat, & unam de dictis præbendis suam canonicus obtineat in eadem: certum est eum, in ratione te Apostol. provideri mandatur, & de præbenda vacante alii de jure debita proximo in ipsa ecclesia vacante præbendam, quam per mortem Episcopi vacare contigit, contra dictam consuetudinem, cui per prædictam præbendam non intelligitur derogari, futurum Episcopum præbenda careat, & dictus canonicus numerum amplietur) habere non posse: sed expectare debere quoad quæ vacantia, oportebit eundem.

CAP. XXVI.

Per ademptionem secundi beneficii curati, cuius fructus alteri causa percipit, non vacat primon. *San. And.*

Idem.

Si tibi concessio à nobis, ut fructus beneficiorum quæ usque ad certum tempus in tua vacabant dice-

a De clausula motu proprio vide Fel. in c. ad aures. & in c. si quando, extra de refer. & in c. casum, qua. elem. 2. de refer. & in c. cum inter procuratorem, de excep. *b* Hæc clausula de providendo sublata fuit per concilium Trident. sess. 24. de refer. cap. 19. *c* Et appellatio beneficiorum an comprehendatur præbenda, pensiones & presbiteria, vide Fel. in c. postquam ext. de refer.

cessi percipere valeas pro solvendis debitis, quibus est tua ecclesia onerata: beneficium vacans postmodum, curam habens animarum annexam, alicui simile beneficium obtinenti te conferre contingat: æquum est ut quam diu fructus ipsius perciperet, primum non debeat reputari vacare.

CAP. XXVII.

Cum mandatur alicui non sacerdotali, vel integra, vel certi valoris conferri præbenda: sacerdotals dimidia vel minoris valoris illi etiam volenti conferri non poterit.

Idem.

Vi de non sacerdotali præbenda provideri mandatur, sibi etiam volenti sacerdotalis auctoritate mandati hujusmodi conferri nequibit. Similiter, si in ecclesia, in qua integra ac dimidia præbenda habentur, mandatur a integra conferri præbenda: quanquam ille, pro quo scriptum extitit, dimidia velit esse contentus, ei de ipsa non poterit provideri. Idem cum injungitur provideri alicui de præbenda certi valoris, ut in præbenda minoris valoris etiam illo volente mandatum non possit adimpleri. Non enim hujusmodi mandata (quorum fines diligenter servari oportet) debent ad casus alios, quam expressos extendi.

CAP. XXVIII.

Secundo beneficio curato effectualiter adepto, præmam confirmite (eius possessore irrequisito) conferri potest: non autem ejus possessore darr. secundum Zen.

Idem.

Item b Episcopus beneficium, quod cum animarum cura tenebas (postquam aliud recepisti confirmite, ac ipsius possessionem pacificam habuisti, vel per te stetit, quo minus haberes eandem) possit alteri de jure conferre: illum tamen cui contulerit, non debet de non vocato (cum tibi forsitan jus possit competere retinendi) in possessionem ipsius inducere corporalem.

CAP. XXIX.

Sacerdotali præbenda per simplex mandatum de providendo, non nisi apto ad sacerdotium est conferenda. h. d. secundum Zen. Et ipsius summo potest adaptari utriusq; le. h. d. postea in tertia glos. sa. Dom.

Idem.

Item c, cui provideri mandatur e simpliciter de præbenda proximo vacatura, sacerdotalis præbenda conferri non potest, si nondum in ætate tali exillat, quod possit ad sacerdotium promoveri. Sed aliam expectare debet.

CAP. XXX.

Ex mandato sedis Apostolicæ expectari a certa causa, ea deficiente, beneficium petere impeditur. h. d. secundum Zen.

Idem.

Item d, si pauper a clericus, cui cum beneficio nullam haberet, mandabatur de beneficio (juxta l. x. probitatis merito) per Episcopum provideri, aliud antequam sit provisum eidem, beneficium fuerit assecutus: providere sibi Episcopus (cum cesset causa mandati) de cætero non tenetur.

CAP. XXXI.

Ubi de priorate beneficii pluribus collati non constat, primò possessio, deinde major prærogativa præfertur. h. d. secundum Zen.

Idem.

Item e, si a sede Apostolica, vel legato ipsius, uni, & ab ordinario alteri, eodem die idem beneficium confertur

a Alias, mandatur. b Vide Fel. in c. si ext. de præb. sup. & Hippol. singul. 19. incip. nemo privandus est. c Mandata de providendo sustulit conc. Trid. sess. 4. de ref. c. 19. d Multi modis qui dicitur pauper. unde Alex. consil. 37. incip. consilium suum. l. 7. addit Bart. in l. si constante. ff. sol. mar.

tur, nec appareat, quæ collatio fuerit primo facta: erit potior conditio possidentis a. Si verò neuter possideat, is, cui sedes ipsa consulit vel legatus (propter conferentiam amplio rem prærogativam) erit alteri præterendus.

CAP. XXXII.

Religiosus habens prioratum vel ecclesiam curatam, si recipi secundum sine licentia Papa, ipso jure vacat primum. Quod si statim non demiserit, efficitur ineligibilis, & privatur utroque. Eadem est pena in iis, qui habebant ante hanc constitutionem, nisi intra mensem alterum elegerint & alterum demiserint. h. d. usq; ad 6. prohibemus. Ioan. And.

Idem.

Item f, si singula officia sint singulis committenda personis, & dissolutionis ac evagationis materia sit religiosis præ exteris auferenda: præsentem prohibemus edicto, ne alicui monachi vel religiosi alii e pluribus prioratibus, vel ecclesiis curam habentibus animarum, etiam si eadem cura non per ipsos, sed per Presbyteros eorum ad præsentationem per Episcopos institutos habeat exerceri, absque sedis Apostolicæ auctoritate præsentem præsumant: nisi forte unus ex eis ab alio dependeat, vel ad invicem sint annexi. Statuentes, ut quicumque ipsorum prioratum vel ecclesiam talem obtinens alium receperit, primum quo fit ipso jure privatus, statim omnino dimittere teneatur, per eum, ad quem pertinuerit, liberè alteri conferendum. Quod nisi fecerit, extunc eo ipso efficitur ineligibilis d, & tanquam ambitiosus ab utroque penitus repellatur. Circa eos autem, qui plures prioratus vel ecclesias hujusmodi nunc detinent, providemus ut intra mensem, postquam præsentem constitutio pervenerit ad eosdem, unum ex ipsis, quem retinere voluerint (reliquis dimissis) eligere teneantur: alioquin extunc pœnis subjaceant supradictis.

Prioratus ecclesie vel administrationes unius monasterii sicut per ipsius monachos gubernari, absq; sedis Apostolicæ licentia alterius monasterii monachis non committantur, nec commissis dimittantur. Qui contra fecerint, sine privati potestate ordinandi prædicta ea vice: & deserunt ad diocesanum in non exemptis, & ad Papam in exemptis. Recipientes vel detinentes (ab his exigentes) sunt ineligibiles ipso jure. h. d.

Prohibemus insuper, ne prioratus vel ecclesie, aut administrationes, seu officia unius monasterii consueta per ejusdem monachos gubernari, committantur deinceps absque auctoritate sedis ejusdem alterius monasterii monachis gubernanda, nec hactenus commissis dimittantur eisdem: sed per eos, ad quos pertinent, liberè ordinentur. Cum illis non liceat habere locum in diversis monasteriis, quorum unum ab alio non dependet, nec aliorum monasteriorum (nisi canonicè transferantur ad ipsa) prioratus, ecclesias, administrationes vel officia gubernare. Qui verò contra prohibitionem præsentem prædicta de cætero alienis monachis commiserint, vel dimiserint jam commissis: ea vice ordinandi de ipsis sine potestate privati, & de eis per diocesanos (si exempta non fuerint) alioquin per sedem Apostolicam ordinentur. Ij autem, qui ea suscipere vel suscipere præsumpserint detinere e, reddantur ineligibiles ipso jure.

CAP. XXXIII.

Contemptum possunt prosequi, si ad receptionem vel collationem absentes Monachi vel canonici non vocentur: nisi consuetudo habeat eos non vocari. h. d. secundum Zen.

a Vide l. vii. c. de probat. c. licet causam. de prob. & l. in bona fidei. c. de rebus cred. Font. b Vide conc. Trid. sess. 4. de refer. c. 2. & sess. 4. de refer. c. 17. c Alias, alii. d Vide gloss. 16. qu. 1. in sum. & clem. 1. de elec. Per. Font. e Alias, retinere.

Cum in ecclesiis canonicorum receptio, aut prebendarum vel beneficiorum collatio imminet facienda, abfentes canonici (si commodè fieri valeat) sunt vocandi. Nisi consuetudo habeat eos ad talia non vocari. Alioquin quod in eorum absentia fieri contigerit, eis instantibus irritari debet.

CAP. XXXIV.

Beneficia morientium etiam in loco vicino curia Romana per duas dietas legales, vel sede ipsa vacante, ubi causam, domicilium, vel originem non habentium, vel etiam habitantium, sed curialium, & ubi causa Romana curia morientium, vel translata curia eam sequentium, & in itinere decedentium, vel in loco unde recessit curia, in quo remanserunt infirmi: conferri nequeunt per alium quàm per Papam. h. d. secundum Zen.

Idem.

Presenti declaramus edicto, statutum felicis recordationis Clementis Papæ prædecessoris nostri, de beneficiis apud sedem Apostolicam vacantibus, per alium, quàm per Romanum Pontificem minime conferendis, locum habere in beneficiis, quæ legati aut nunci sedis ejusdem, vel quivis alii ad Romanam curiam venientes, vel etiam recedentes ab ipsa obtinere noscuntur, si eos in locis vicinis ipsi curiæ mori contingat: quemadmodum si in loco ubi eadem curia residet, morerentur.

Idem est si aliquis curialis [etiam ecclesia Romana vacante peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis, seu alia quavis causa ad locum curiæ vicinum recedens] in hujusmodi loco vicino decedat: dummodo ibi [etiam si erat ad ipsam curiam reversurus] ejus domicilium seu domus propria non existat.

Loca verò intelligantur vicina eidem curiæ in præmissis, quæ remota ultra duas dietas legales [quas hoc casu sic specialiter volumus computari] à loco ubi moratur ipsa curia non existunt.

Sane si quis in loco ubi degit curia, suæ originis domum habens, diem claudat extremum in ea: ipsius beneficia sub prædicto non aliter includantur & statuto, quàm si curialis esset antea, & ibidem occasione curiæ moraretur. Porro cum curiam de loco ad locum transferri contingit, si curiales in itinere [dum curiam sequuntur eandem] vel in loco unde recedit ipsa curia, forsitan remanentes infirmi, rebus inibi eximantur humanis, præmissum statutum [quantumcumque locus ubi decedunt ab ipsa curia sit remotus] ad illorum beneficia se extendit.

CAP. XXXV.

Mori Papa tollit ne parciales ecclesia in curia vacare dicantur. h. d. secundum Zen.

Idem.

Si Apostolica sede vacante aliquas parciales ecclesias vacare de cætero contigerit apud ipsam, statumus ut de eis [ne ipsarum vacatio diutina periculum valeat animabus afferre] per eos, ad quos pertinet, possit liberè ordinari: constitutione felicis recordationis Clementis Papæ prædecessoris nostri de beneficiis apud sedem ipsam vacantibus, per alium, quàm per Romanum Pontificem minime conferendis, vel alia quavis contraria super hoc edita non obstante. Idem volumus & de illis, quæ ibidem ipso Romano Pontifice vivente vacabunt, si de ipsis per eum ante ipsius obitum non fuerit ordinatū

a Nota ex loci vicinitate contrahi communionem quandam etiam quoad præmium, parvam, mures, de punit. dist. 1. §. sed consimul non tantum §. Illis tibus ff. de excus. tut. & qui dicantur vicini, vide l. stertius, de aqua plu. arc. l. 4. §. si iam vicinum. ff. de damn. infe. de Ant. Font. b Alata, ubi degit ipsa curia, &c. c Alcluduntur. d Vide Dec. ino. bona in princ. xxi. de appell.

CAP. XXXVI.

Gratia alicui concessa, ut providere possit personis idoneis in certa ecclesia, personis non expressis, non expirat re integra eorum vacante: secus si persona essent expressa. Ioan. And.

Idem.

Si cui [nulla personarum facta expressione] sit gratia sè concessa facultas, ut auctoritate Apostolica possit aliquibus personis idoneis in certa ecclesia providere, vel beneficia [quorum collatio est ad sedem Apostolicam legitime devoluta] conferre, contradictores a eadem auctoritate per censuram ecclesiasticam compescendo: hujusmodi concessio [quam cum speciale gratiam continet, decet esse mansuram] non expirat etiam re integra per obitum concedentis. Secus si super provisione certæ personæ faciendæ sit data potestas eidem, non ob suam, sed ejus, cui provideri mandatur gratiam vel favorem: illa quidem expirat omnino, si concedens re integra moriatur.

CAP. XXXVII.

Qui ex licentia circa incerto concessa absq. titulo ad sacros ordines clericos promovet, eis tenetur providere. Dasi licentiam promovendi, vel etiam promovendi, ex promissa ad sacros ordines, provideret etiam, h. d. Zen.

Idem.

Si b Episcopus, cui nullis personis expressis in genere commissi, ut vice tua ordines in tua diocesi celebraret, ad sacros ordines promoveret quempiam titulum non habentem: ei [cum in culpa fuerit taliter ordinando eundem] tenebitur vite necessaria militare, donec sibi per eum vel alium de competenti beneficio sit provisum. Si verò certas commissi & eidem ordinari personam, tu [qui prævideret hoc casu an haberent titulum debuit] taliter ordinato ad prædicta, donec per beneficiatum fuerit, obligatus exiit. Eis autem, quibus à diocesanis datur licentia, ut possint à quo voluerint Episcopo ad omnes sacros ordines promoveri, non qui ordinant, sed qui tribuunt licentiam [cum eam dant non debeant titulum non habent] ad præmissa, si titulum non habeant, obligantur.

CAP. XXXVIII.

Si primo loco Papa dat licentiam conferendi beneficia in loco vacante, vel ad Papam devoluta: secundo aliquid de conferat specialiter, vel conferri mandet, species generis dicitur, quod secundo beneficium debetur. h. d. Ioan. And.

Idem.

Quamvis à tibi nuper in genere potestatem dederimus, beneficia sex clericorum tuorum eodemque, vel decedentium auctoritate nostra personis idoneis conferendi, canonicatum tamen & prebendam, quæ in tua ecclesia [in qua post prædictam gratiam ubi factam mandavimus cuidam specialiter providere] obtinebat, quidam ex iisdem tuis clericis, nunc de sanctis, conferant non potes: cum illi, pro quo scripsimus, debeant. Nam prima generali gratia tibi facta derogat potestati specialis, licet de illa non fecerit mentionem. Similiter si post facultatem tibi concessam à nobis, conferendi beneficia tua diocesis [quorum collatio est ad sedem Apostolicam devoluta] nos eorum aliquod [antequam tu conferas] conferamus specialiter alicui, vel conferri mandemus, de concessione tibi facta non habita mentione, facta per nos collatio canonica est censenda.

a De hac clausula vide Zabarellam in Clem. 25. contra illicitos de religiof. dom. & Felin. in c. super es. ext. de off. deleg. b Vide consil. Trid. sess. 21. de refor. cap. 2. c Alcommissio. d Vid. Dec. in c. de rescrip. super i. gl. & Trid. consil. 197.

CAP.

CAP. XXXIX.

Revocatio gratia non tollit jus questum, sed quærendum, nisi jus annexum aliud inducat: nec tamen tollit jus quærendum annexum juri digniori jam questio. h. d. secundum Zen. Idem.

Si is, cui de canonicatu, præbenda, & dignitate, personatu, vel officio per felices recordationis Nicolai Papæ & Celestini prædecessorum nostrorum literas, gratia in aliqua ecclesia facta erat, constitutionis nostræ revocatorie tempore canonicatum & præbendam, dignitatem, personatum vel officio alicui non annexam erat adeptus, licet dignitatem, personatum, seu officium inibi expectaret, propter expectationem hujusmodi privatus non intelligitur jure, quod in canonicatu & præbenda fuerat canonicè affectus: jus tamen quod ad dignitatem, personatum, vel officium competeat eidem, juxta verba dictæ revocationis intelligitur revocatum. Non sic autem si canonicatum cum dignitate, personatu aut officio conferri tantum canonicè confectus a, fuerat affectus sub expectatione præbendæ: cum jus magis dignum, quod iste in dignitate, personatu, seu officio hujusmodi jam habebat, jus minus dignum canonicatus retineat, cujus canonicatus ratione jus eodem saluum remanet, ad præbendam nulli alii debitam, Apostolica ante ipsum auctoritate recepto. Sed & si ex Episcopi vel alterius cujuscunque collatione vel provisione adeptus fuerat in eadem ecclesia dignitatem, personatum, sive officium conferri tantum canonicè confectus, præfatus, qui canonicatum auctoritate Apostolica jam habebat, idem erit censendum.

CAP. XL.

Obeit revocatio gratia præbendam expectanti, & decreti interposito, etiam ignoranti. h. d. Zen.

Idem.

Quodam per literas felices recordationis Nicolai Papæ prædecessoris nostri canonicatum sub expectatione & vacatura præbendæ in certa ecclesia obtinente, successor ejus Celestinus cuidam alteri similem in eadem ecclesia gratiam fecit, quem omnibus etiam ante ipsum auctoritate Apostolica, vel quavis alia in ecclesia ipsa receptis voluit anteferi, cum interpositione decreti: priusquam tamen ad primum & ejus executores secunda gratia notitia pervenisset, vacans præbenda eidem primo per suos fuit executores collata: post hujusmodi autem & ante factam secundo collationem ipsius præbendæ, nostra constitutio revocatoria emanavit: & quoniam quis eorum jus habeat in præbenda hujusmodi dubitatur, nos neutrum illorum habere jus decernimus in eadem. Prima enim collatio post & contra decretum à dicto Celestino interpositum facta (licet ab ignorantibus & etiam ignorantibus non obtinet firmitatem. Jus vero, quod secundo ad præbendam, non in præbenda hujusmodi competeat (cum nostram revocationem ejus collatio non præcesserit) per eam penitus est sublatum.

CAP. XLI.

Mandatum de providendo de beneficio ad collationem capituli pertinentem, non tangit jus singulari canonici. hoc dicit. secundum Zen.

Idem.

Mandatum Apostolicum tibi directum, ut T. clerico de beneficio spectante ad collationem Narbonen. capituli provideres, beneficia ejusdem capituli, sive dentur in communi per ipsum, sive per canonicos ejusdem.

a Dicunt Petr. de Anch. & Archid. quod rescriptum impetratum à Papa dignitate, non facta mentione consuetudinis, de qua non obtinet, per l. honores, s. ff. de decur. est scriptum. Font. b Expectativa ad vacaturam omnino sustulit conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 19. c De clausula anteferri, vide latè per Felin. in ca. capitulum. ext. de refer.

dem ecclesie singulares, vice auctoritate capituli, aut ex jure ipsius de consuetudine vel statuto, merito comprehendit. Ad beneficia tamen ratione dignitatum, personatum, vel officiorum, que nonnulli ex eisdem canonicis obtinent in ipsa ecclesia, ad eorundem collationem spectantia mandatum hujusmodi minimè extendit. Idem esse censemus, si ratione præbendarum suarum ad ipsos canonicos collatio dictorum beneficiorum singulariter pertinere collatatur. Nisi contineatur forsitan in mandato, quod eidem clerico provideas de beneficio ad collationem Narbon. capituli pertinente communitè vel divisim: tunc enim de beneficiis, que ad ipsorum collationem pertinent, ratione hujusmodi præbendarum poteris providere.

DE CLERICO ÆGROTANTE VEL DEBILITATO.

TITVLVS V.

CAP. L.

Datio coadjutorum Episcoporum & suorum superiorum est de majoribus causis, & spectat ad solum Papam: potest tamen Episcopus senio vel infirmitate perpetua impeditus de consensu capituli sui vel majoris partis sibi auctoritate Apostolica unum vel duos coadjutores assumere: & si demens fuerit, capitulum aut duas partes ipsius hoc facient. Sed si Episcopus contradicit, tunc nil innovabit capitulum, sed Episcopi & ecclesia conditionem, quam citò poterit, intinabit Papa. Et coadjutores illi sumptus moderatos habebunt de preventibus prælatorum ipsorum. Ioan. And.

Bonifacius VIII.

Pastoralis officii debitum exequentes, declaramus atque statuimus, coadjutorum & Episcoporum & superiorum prælatorum dationem intelligendam esse de causis majoribus, & referendum ad sedem Apostolicam, ac ab ea (consuetudine non obstante contraria) tantummodo postulandam.

Verum ne hoc prætextu ecclesie (existentes præcipuè in remotis) dispendia patiantur: nos earum in hac parte indemnitatibus præcavere volentes, hac generali constitutione sancimus, ut Episcopus senio aut valetudine corporali gravatus, vel etiam aliàs adeò impeditus perpetuò, ut officium suum nequeat exercere, possit de sui consilio & assensu capituli, vel majoris partis ipsius, unum, vel duos auctoritate Apostolica coadjutores assumere, ad dictum officium exequendum. Si verò Episcopus demens fuerit, & quid velit aut nolit exprimere nesciat, vel non possit: tunc ejus capitulum vel duas ipsius partes eadè auctoritate unum aut duos coadjutores assumant idoneos, qui ejus officium exequantur. Si autem Episcopus senio aut incurabili morbo gravatus, vel perpetuo impedimento detentus, ad sui executionem officii reddatur inutilis: & coadjutorem assumere vel habere noluerit, licet à capitulo requisitus proprio, se illius non indigere suffragio forsitan asserendo: tunc nil per capitulum innovetur, sed hoc casu & etiam proximo, idem capitulum Episcopi & ecclesie sue conditionem & statum, ac facti circumstantias universas, quam citò poterit fideliter & explicitè referat ad notitiam dictæ sedis, recepturi humiliter, & efficaciter impleturi, quod super hoc per sedem ipsam contigerit ordinari. Præsentis quoque adjicimus sanctio-

a Petrus de Anch. not. mandatum etiam adstringere gerentem vices ejus cui mandatur, simuliter mandatum factum vices gerenti: quia si deficit principalis, debet posse per principalem commoda recipientem impleri. l. secundum naturam. ff. de reg. jur. neq. poterit per vicem gerentem impleri, in hiis enim mandatis intelligitur restante in eodem statu. l. ff. si ex vix. caus. q. Fontan. b Quam auctoritatem habeant coadjutores dati Episcopi senibus vel infirmis, latè docet Olivadoss. consil. 44.

ni, ut coadjutores huiusmodi de proventibus praelatorum, in quorum assumuntur auxilium, sumptus recipiant moderatos, ab alienatione qualibet de bonis ecclesiasticis praelatorum ipsorum vel ecclesiarum suarum quomodolibet faciendi penitus abstinentes: rationem non solum in districto examine, sed & praelatis eisdem (si sanæ mentis extiterint) ac capitulis eorundem, seu etiam ipsorum praelatorum successoribus (si hoc antea non fecerint) plenariam reddituri. Ceterum quod de Episcopis præmittitur, ad superiores etiam praelatos esse volumus & intelligimus referendum.

DE INSTITUTIONIBUS.
TITVLVS VI.

CAP. I.

Capitulum sede vacante licet beneficia ad Episcopum collationem præstantia conferre non possit, tamen ad illa præsentatos instituire potest. h. d. Zen.

Bonifacius VIII.

ET si capitulum a sede vacante beneficia, quæ ad collationem Episcopi pertinent, conferre non possit, præsentatos tamen à patronis potest admittere, si sint idonei, & eos instituire in beneficiis, ad quæ fuerint præsentati: Licet ad Episcopum (si superesset) admissio & institutio huiusmodi pertinet.

CAP. II.

Non repellat præsentatum de se huiusmodi sacrorum ordinum. h. d. Zen. Idem in eodem.

Sis, ad quem rectoris præsentatio in aliqua parochia si ecclesia noscitur pertinere, quempiam non constitutum in sacris præsentet ad eam: ipsum & (dummodo aliis sit idoneus, & intra tempus à jure statutum ad ordines, quos ipse ecclesia cura requirit, valeat promoveri) decernimus admittendum.

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ ET ECCLESIÆ NON VACANTIS.

TITVLVS VII.

CAP. I.

Si mandetur alicui provideri de dignitate vacatura, quam duxerit acceptandam, & vacat dignitas, quam ante acceptationem ordinarius conferri tenet ipsius collatio: etiam si executor impetran- tis ante acceptationem fecerit reservationem, inhibitionem, & processus super prima vacante. Ioan. And.

Innocentius IV. dilecto filio Andrea Capellano nostro.

QVia cunctis: & infra. Proponebatur itaque, pro parte tua, quod cum prædicta præpositura, dum vacabat, tibi per eum, qui conferre potuit ipsam, collata fuisset, collatio huiusmodi canonica existebat: maxime cum nulla per priorem ipsam, quæ illam impedire posset, inhibitis præcessisset. Dicebat autem pars altera, quod cum præmissa litera sede Carnoten. vacante fuissent in capitulo publicata, ac præfatus Episcopus tunc de capitulo ipso esset, ibique præsens existeret, ignorare non potuit, mandatum Apostolicum (super conferenda memorato D. præbenda vel dignitate sine cura, quam ipse duceret acceptandam, cum primò in ecclesia ipsa prædicta vacaret) alii fuisse dictum, & sic per consequens facultatem sibi esse sublatam, conferendi huiusmodi dignitatem: propter quod videbatur, quod nec per se nec per alium præfatum præposituram, curam non habentem animarum annexam (quæ primò post mandatum ipsum in ecclesia prædicta

^a Varias significationes huius vocis, capitulum, ponit Ioan. And. in c. capitulum, sup. de reser. b Nos, idoneitatem, & tempus hic per capitulum ponit, unde non satis est quod intra tempus iuris possit promoveri, sed debent etiam alia idoneitates concurrere. Dom. & Pet. de Ansb. Font.

vacavit) potuerit alicui personæ conferre. Præsentatum jam dictus prior eodem publicato mandato non præfato D. præbendam vel dignitatem, curam huiusmodi non habentem, quam primò in eadem ecclesia vacante contingeret, contulisset: nec alias etiam (prout allegatur) professe poterat ipsius Episcopi ignorantia in hac parte. Nam si alicui a sede Apost. concedatur, quod excommunicari non possit, licet id forsitan suis ignorantibus Episcopus, non tamen propter hoc ejus ligatur sententia, si quam proferat in eundem. Similiter si alicui concedendi præbendam aliquam tribuatur à sede Apost. potestas, ex hoc ipso videtur, quod sit Episcopo conferendi tunc eam penitus interdicta facultas. Nec obstat si forte objiceretur, quod lex, seu constitutio & mandatum nullo addigunt, nisi postquam ad notitiam pervenerint eorundem, aut nisi post tempus, nisi quod ignorare minime debuissent: quia in privilegiis & indulgentiis, seu concessionibus specialibus secus existit, in quibus sufficit, quod ad illorum, quibus conceduntur, notitiam perveniant: ut patet cum indulgentia aliam, quod excommunicari non possit, sicut superius est expressum. Et quidem cum tribuatur alicui potestas conferendi præbendam, videtur proculdubio ei concedi aliquid speciale. Adiciebatur insuper, quod cum silentio statim ardet etiam ignorantem: quoniam si contra prædictum aliquem absentem depositionis sententia proferebatur, contractus, quos inibi ignoranter posset ut paratus, nullum robur obtineret firmitatis: & in supradictis verbis irritum decernimus & inane, quicquid super huiusmodi præbenda vel dignitate contra nostrum contigerit attentari mandatum: collatio, quam idem Episcopus post tale nostrum decretum (sive illud ignoraverit, sive non) de præfata præpositura per se vel per alium fecerat, non valebat. Ex parte vero tua extitit replicatum, quod hæc de illis privilegiis & indulgentiis (æquitate suadente) debent intelligi, quæ vim suam habent mox cum ad illos, quibus conceduntur, perveniant: ex quorum tenore liquido nosci potest, quod talis cura ea fuerit intentio concedentis: utpote cum alicui conceditur, quod excommunicari non possit, ex hoc enim evidenter apparet alius ipsum excommunicandi ademptam esse penitus facultatem: non sic autem si alicui conferendi præbendam, sive certa, sive incerta tribuatur potestas, non enim tunc esse videtur tribuentis intentio, ut per hoc ei (ad cuius donationem præbenda ipsi pertinet) conferendi possibilitas adimatur: nisi primo illi sibi notificet, quod eam velit per huiusmodi potestatem conferre, aut ei collationem interdicitur illam, ut potest, quam illi notificaverit talem potestatem esse illi concessam, vacuum decernat & irritum, si secus de ipsa præsumat. Quia cum illi non amplius deetur potestas, quam ipse Romanus Pontifex habet in hac parte, licet per eam, quam obtinet ipse Romanus Pontifex, facultas conferendi beneficium vel præbendam (nisi suam illius voluntatem) alicui non auferatur: similiter & per eam, quæ taliter illi ab ipso conceditur ei, ad quem ipsius præbendæ spectat collatio, priusquam infinuetur illi sibi, quod eam velit concedere, vel etiam conferat (si forte vacet) potestas non tollitur conferendi, nisi forsitan quod ipsam conferre non possit, exprimat in concessionem huiusmodi potestatis: tunc enim licet talem concessionem fortassis ignoret, sua tamen collatio, si postmodum præbendam ipsam conferat, nihil valet: cum satis super hoc concedentis intentio agnoscat: sicut cum indulgentia alicui, quod excommunicari non valeat, ut in superioribus est præmissum. Subiunctum etiam extitit, quod cum memorato priori per præfatas literas mandavimus, ut memorato D. præbendam, vel dignitatem

^a Vide Decretum & Dist. in cognoscere, ext. de cons. & Tit. reprobata in can. ista, h. leg. dist. 4.

fine cura, quam acceptandam duceret, si vacaret tunc, vel quam primò vacare contingeret, in ecclesia praedicta conferre: idem prior providendi ei de praebenda, vel dignitate ipsa (nisi post acceptionem ipsius a) non habebat aliquam potestatem. Vnde cum saepedicta praepositura fuerit tibi (antequam illam idem D. acceptaret) praefati Episcopi auctoritate collata, huiusmodi collatio talis mandati nostri praetextu (etiamsi prius illud Episcopus ipse scivisset) non poterat vacuari. Nostrium autem in hac parte decretum ad praebendam seu dignitatem, quam praedictus D. acceptaret, referri debebat: alioquin super incerto fuisset edictum, nec aliquem adstrinxisset. Sed extitit ex adverso responsum: quòd etsi praefatus prior jam dicto D. praebendam vel dignitatem huiusmodi cum vacaret ante huiusmodi acceptionem, conferre nequiret, idem tamen D. praebendam vel dignitatem talem licite posset & liberè acceptare: quare praedictus Episcopus praefatam praeposituram (cum non prius eum requisierit, an acceptare vellet eandem) cuiquam conferre non potuit: quinimo ipsius collatio (cum idem D. praeposituram ipsam postmodum accepisset) irritari debebat, & confessio per jam dictum Archiepiscopum tibi facta, debet stabilis permanere: sicut cum legatur alicui unus ex servis, quem elegerit, vel optaverit, & hares ante optionem illius manumittit aliquem, vel alienat ex illis: profectò manumissio vel alienatio irritatur, ceditque ille legato, si legatarius eum duxerit eligendum. E contra vero pro parte tua propositum extitit, quòd id in ultimis voluntatibus tenet, nec praemissa in legatis futuris, quemadmodum in extantibus habent locum: quia nec etiam ad optandum, seu eligendum ex illis, sicut ex istis potest terminus assignari. Et gravis inessest conditio, quoddamque incongruum videretur, si quando mandaretur alicui de beneficio, quòd duceret acceptandum in aliqua provincia, quam primò illud vacare contingeret, provideri: oporteret ipsum b in singulis beneficiis postmodum inibi vacantibus (prorogata non absque periculo forsitan ipsorum collatione) c requiri. unde cum saepe praefato priori fuisset injunctum, ut dicto D. praebendam vel dignitatem, quam acceptandam duceret, si vacaret in ecclesia memorata, vel quam citò contingeret eam vacare, sibi auctoritate Apostolica censeret: & ita eidem D. circa futuras, si vacaturas praebendas vel dignitates tales ipsius ecclesiae optio data esset, non poterat per hoc memorati Episcopi in illis, quando vacarent, collatio impediri: nisi forsitan cum aliquam ex eis vacare contingeret, illam ipse D. (priusquam eam conferret Episcopus) acceptaret: vel etiam nisi ante vacationem alicujus ipsarum vacaturarum ex his primam, vel ea omissa, ex aliqua causa ulteriorem duceret acceptandam: quia taliter acceptatam conferre postmodum Episcopus non valeret. Nos itaque tam tuis, quam praefati D. rationibus plenius intellectis, quia saepe dictam praeposituram ad te volumus pertinere, ipsam tibi (habito fratrum nostrorum consilio) adjudicare curavimus: ipsi d. D. super ea perpetuum silentium imponentes.

CAP. II.

Omni promissio, per quam datur via ad beneficia vacatura, est reprobanda. Ioan. And.

Bonifacius VIII.

a Do. not. hic quòd executorum ad conferendum beneficium, quòd impetrans duxerit acceptandam, inhibito, intemato, collatio ante tempus vacationis non hinc ordinarium, quia potestas in eventum conditionis non exercitur ante purificatam conditionem facti c. si pro te. sup. c. de restit. Font. b Alia oportet eum. c Vid. Cl. 1. §. secus. infr. eod. d Alia, memorato D. su per ea, &c.

Destinanda a iniquorum perveritas abstineri ne sciens a vetitis, nec gaudere debito modo concessis, dignè plerunque officium excitat praesidentis, ad ea, quae iusta fuerant consideratione concessa (eum in abulum ea vergere circumspicit) discretione praevia revocanda. Sanè licet olim fuerit canonica constitutione decretum, quòd ii b qui promittunt aliquibus de beneficiis ecclesiasticis, cum poterunt, vel cum facultas se obtulerit providere, promissiones suas (facultate se offerente) debeant adimplere: quia tamen, sicut experientia docuit, per promissiones huiusmodi, quae per importunitatem nimiam, per quam non concedenda multoties conceduntur, & per ambitionem improbatam, ut plurimum extorquantur, aperitur via sub tali palliatione verborum, ad promittenda damnabiliter e contra Lateranense Concilium beneficia vacatura, mortis alienarum ingeritur, & ecclesiis, ac praetatis, & personis ecclesiasticis gravamina plurima inferuntur. Nos malis huiusmodi, & animarum periculis occurrere cupientes, promissiones easdem, & alias quascunque sub quovis modo, aut forma verborum de cetero faciendas, per quas directe vel indirectè aperiri via valeat ad beneficia vacatura, auctoritate Apostolica penitus reprobamus, & omnino viribus vacuumus, decernentes per eas, vel ipsarum aliquam, ad providendum alicui nullum deinceps quomodo libet obligari.

CAP. III.

Habens licentia Apostolica sedis super primo beneficio, dignitate, vel praebenda, quòd duxerit acceptandum, certum acceptare non potest: sed primum quòd vacabit, vel ex causa secundum, vel ulterius poterit acceptare. Reservatorem, processus, & decreta contra hoc facta non valent. Ioan. And.

Idem.

NE captandæ aliena mortis occasio ex benignitate, gratiarum sedis Apostolicae tribuatur: Declarandum duximus, quòd is cui ab eadem sede, ut ei provideatur de praebenda, dignitate, vel personatu, aut alio beneficio in aliqua provincia, diocesi, vel ecclesia, quem d. seu quòd duxerit acceptandum: certis sibi super hoc executoribus deputatis gratia noscitur esse facta. Licet in genere primum personatum, dignitatem, praebendam, seu beneficium in eadem provincia diocesi, vel ecclesia vacaturum, aut secundum, seu ulterius (si rationabilis causa substat) valeat acceptare. Certum tamen & expressum priusquam vacet, acceptare non potest. Quòd si fecerit, etiam si per executores eius secundum acceptionem huiusmodi facta fuerit reservatio, inhibito, vatrique processus, ac sententiae promulgatae, tam acceptatio e ipsa, quam processus viribus careant, nec aliquam obtineant roboris firmitatem: imò nisi acceptator ille dignitatem, praebendam, personatum, seu beneficium taliter acceptatum & reservatum, per collationem, vel institutionem postmodum factam de vacanti jam adeptus, vel ei ius in ipso fuerit acquisitum: per eum, ad quem eisdem personatus, dignitatis, praebendae, aut beneficii collatio seu provisio pertinet (dictis acceptione, ac executorum processibus inde secutis nequaquam obstantibus) de illo vacanti liberè poterit alii provideri.

CAP. IV.

Sine speciali mandato non inhibet executor generaliter

a Vid. Conc. Trid. sess. 16. de refor. c. b alit. ut bi. c Not. quòd contra ventem iuri peccat. gl. de pao. dist. 1. in sum. Imò incurrat notam infamia. c. illud. de major. & obedientia. vid. Bart. in l. si quis pro eo. ff. de fidei. & gl. in e. r. de ser. in ord. sac. vid. qua dixi in c. perpetua. sup. de elib. Font. d alit. ita, quam su quòd duxerit, &c. quam variat, etiam agnovit. gl. hic. c. Vid. l. per fundum. ff. de ser. rust. praed.

collationem beneficiorum provincia: specialiter vero reservat primum, & inhibet ulteriorem non sine mandato: nec tunc tenet collatio contra facta. h. d. Dominicus.

Idem.

Executor a super provisione alicujus à sede Apostolica, per generales literas in aliqua Provincia deputatus, prelati, & aliis, ad quos beneficiorum in eadem provincia spectat collatio, ne ad provisionem aliquorum procedant, donec illi, pro quo scribitur sit provilum, non potest generaliter inhibere.

Nisi expressè in ipsis literis facultas hujusmodi inhibitionis concedatur. Potest tamen reservationem, & eisdem inhibitionem facere specialem de primo: vel (si hoc illi beneficio competat literarum) de secundo vel ulteriori beneficio inibi vacaturo eidem clerico conferendo. Quod autem contra talem reservationem & inhibitionem ab eo, ad quem beneficium reservati collatio pertinebat, fuerit attentatum, non tenet.

CAP. V.

Si mandetur capitulo, ut ne recipiant in canonicum, & præbendam conferant, cum id pertinet ad eos, dato executore ad providendum, per solam præsentationem factam capitulo, affecta est præbenda: & executor (negligente capitulo intra terminum per eum statutum ne recipere, & præbendam conferre) non vocato capitulo ad eum potest. Ioan. And.

Idem.

Si capitulo alicujus ecclesie, cum ad ipsum canonicorum receptio, ac præbendarum collatio pertinebat, ut te in canonicum reciperet, & tibi de præbenda (si tunc vacaret) inibi provideret, vel cum se facultas offerret, ac executori, qui eodem capitulo negligente mandatum Apostolicum exequatur, directa fuerint scripta nostra. Per solam illorum præsentationem capitulo ipsi factam, absque alia etiam executoris insinuatione, inhibitione, seu reservatione, beneficium, pro quo tibi conferendo scriptum extiterat, adeo est affectum, quod de illo alteri facta collatio non obtinet firmitatem. Imò si capitulo intra terminum competentem sibi ab executore præfixum mandatum Apostolicum ei pro te directum, in quantum poterit non duxerit implendum, exrunc in ipsum, executorem potestas provisionis hujusmodi transferatur, & executor ipse canonicatum incontinenti poterit tibi dare, ac præbendam (etiam sine alia capitulo vocatione vel monitione) si vacat, vel cum obtulerit se facultas.

CAP. VI.

Si soli ordinario, vel soli executori ad compellendum, vel ordinario, & tali executori sit scriptum: per præsentationem talis mandati non afficitur præbenda, nisi in altero esset decretum, aut executor ille insinuasit & interdixisset, maxime cum decreto, vel ratione mandati jam esse facta receptio ad canonicatum. In his casibus, vel ipsum altero, affecta est præbenda, ita quod collatio alteri facta, non tenet. Ioan. And.

Idem.

Si soli ordinario b pro te beneficiando executor non dato, vel ordinario & executori (ut eum faciendum, quod mandat compellat,) aut soli executori (ut tibi faciat de canonicatu & præbenda, vel alio beneficio in certa ecclesia, diocesi, seu provincia provi-

^a Nota quod executor datus ad providendum seu conferendum, non potest reservare, vel inhibere in genere, sed in specie, sic, & rationem ponit hic Io. And. & Imo. in ca. cum dilectus, sup. de jur. patro. Francus. ^b Nota primo, quod quandoq. Papa scribit ordinario ut conferat, sine alia executoris datione, ad hoc de refer. eam te. not. secundo argu. quod in impetratione debet fieri mentio de canonicatu & præbenda, & sic videtur quod non sufficeret expressio tantum alterius. Dom.

deri) mandatum Apostolicum sit directum: per talis præsentationem mandati ordinario ipsi factam, licet si contra faciat puniendus existat, ei tamen potestas sic non admittitur conferendi, quin teneat alteri facta collatio ab eodem: Nisi nos in gratia tibi facta decrevissemus intutum & inane quod heret contra ipsam. Aut executor hujusmodi ordinario suam insinuationem potestatem, ac alio conferret beneficium (de quo tibi est secundum reorem hujusmodi mandati Apostolici providendum) interdixisset eidem: præsertim cum interpositione decreti. Vel nisi tu juxta dictum a mandatum esses in canonicum jam receptus: tunc enim præbendæ collatio alteri facta firmitatem aliquam non haberet.

CAP. VII.

Si tres expectantes sunt in una ecclesia, unus auctoritate Martini, aliorum auctoritate Bonifacii, tertius ejusdem auctoritate cum prerogativa, ut præferatur omnibus receptis non auctoritate Bonifacii præbendas hi consequentur hoc ordine, qui primus habet, secundus, secundam tertius, tertium primus: quod probatur argumento legali. Ioan. And.

Idem.

Auctoritate Martini Papa prædecessoris nostri, quodam ad præbendam primo in Parmensi ecclesia vacantem nulli alii de jure debitam in eadem ecclesia canonicum recepto, & alio à nobis in eadem ecclesia similem b gratiam adepto secundo, tertius demò auctoritate nostra in ipsa Parmensi ecclesia in canonicum, & in fratrem recipitur cum prerogativa gratia, quod omnibus prædecessorum nostrorum auctoritate, non tamen nostra receptis in assecutione præbendæ debeat antecedere: post hæc autem quædam vacavit præbenda in ecclesia memorata, quaritur quis eorum alteri præferatur, & secundum quem ordinem præbendas allegari debeant res prædictæ? Cum igitur ex tenore & gratia tertio à nobis concessæ, appareat evidenter nos voluisse primo, tertium, & secundum tertio, anteferri: decernimus, quod primus secundus, secundam tertius, & tertiam primus debet obtinere præbendam: alias forma mandati minime ferretur. Licet enim ex persona sua, secundus primam obtinere non posset, ex persona tamen tertii, qui primam superat, illam habet. Sicut contingit in successione filius, qui ab intestato relicti patre (in adoptiva familia constituto) matre atque fratre deceduit, in qua successione pater ex se matrem excludit: sed quoniam talis pater agnatus, materque vincit agnatum, mater pater ex se semetipsa (sed agnati persona) in successione antecedit.

CAP. VIII.

Revocatoria gratiarum includit receptos in canonicum præbendam distindam expectantes: etiamsi perceptibatur dispensationes quotidianas, sicut si præbendam distindam non expectant, sed augmentum portionis. Includit habentes jus ad vacaturam, si non alium est deventum ad collationem h. d. secundum Dominum.

Idem.

Quoniam ex constitutione nostra, per quam præbenda post promotionem nostram ad summi pontificatus apicem omnes collationes, provisiones, reservationes, & concessionis, super canonicatibus, dignitatibus, personatibus, præbendis, officiis, portionibus, præbentibus, ecclesiis parochialibus, ruralibus, & aliis quibuscunque beneficiis ecclesiasticis vacaturis, quocumque nomine conferentur, ac etiam super canonicatibus sub expectatione dignitatum, vel aliorum quorumcunque beneficiorum (in quibus jus non esset

^a Al. prædictum. ^b Al. similiter. ^c Al. non & non gratia est conferendus ad hoc de præb. cui ad non. supra. ead. lib. quatum

quarum in re, licet ad rem) a felicitis recordationis Nicolao Papa IV. & Celest. V. praedecessoribus nostris factas, sive concessas, auctoritate Apostolica in fratrum nostrorum praesentia omnino cassavimus, irritavimus, & vacuavimus, cassas, irritas & vacuas nunciavimus, & nullius fore decrevimus firmitatis: multa dubitationes insurgunt, ut unde praefata constitutionis revocatoria processit editio, interpretatio ejus quoque procedat. Praesenti declarandum duximus sanctione, quod in illis (qui editionis tempore supradicta ultra statutum numerum erant per eisdem praedecessores canonici sub expectatione praebendarum, vel etiam portionum) eadem constituto locum habet. Si autem hujusmodi recepti ultra numerum, distributiones, & alia, ut canonici de numero existentes, sic tempore dictae revocationis habebant, quod per cessionem vel decesum illorum, qui erant intra numerum ex vigore prioris gratiae, nil amplius assequi expectabant, nisi distributionum, seu partium suarum augmentum (cum forsitan esset ecclesia, in qua canonicorum, non autem portionum numerus, vel praebendarum distinctio habebatur) quantoque inter pauciores consilii ecclesiae dividuntur proventus, tanto majores fieri possunt singulorum percipientium portiones: ad istos veleso, qui per literas facultatis a dictorum praedecessorum nostrorum in aliquarum ecclesiarum canonicos erant recepti (licet praebendas vel alia beneficia expectarent) constitutionem certum est non extendi praefatam. In illis vero, qui ultra numerum auctoritate praefata in aliquarum ecclesiarum canonicos jam recepti, quantum ad capitulum, & ad chorum, ac distributionum perceptionem quotidianarum plenitudinem juris canonici tunc habebant, sed in eis dignitates, personatus, praebendas, portiones, vel alia beneficia, quae dantur tantum existentibus de numero, expectabant: constitutionem praefatam locum habere (ratione hujusmodi expectationis) dubium non existit. Sanè in iis, qui super canonicatibus, praebendis & dignitatibus, parochialibus vel aliis ecclesiis seu beneficiis quibuscumque, a dictis praedecessoribus nostris literas impetraverunt, etiam si per executores illorum facta fuerint reservationes, deteteri interpositiones, variique processus: & etiam si eadem beneficia tunc vacabant, & per impetrantes petiti fuerat ab executoribus, quod eis illa conferrent: non tamen ipsorum beneficiorum vacantium collationes, tunc temporiserant factae: locum habet constitutio supradicta, ut omnes hujusmodi gratiae (quarum ratione tunc non erat ad collationem processum, & sic per consequens jus in re non fuerat ipsis impetrantibus acquiritum) intelligantur penitus revocata.

NE SEDE VACANTE ALIQUID INNOVETUR.

TITVLVS VIII. CAP. I.

Collatio communiter ad Episcopum & capitulum pertinet, non ipsorum effectu inhabili, alter conferri. h. d. usq. ad 5. Cum vero secundum Damianum.

Bonifacius VIII.

SI b ad Episcopum & capitulum communiter pertinet e collatio praebendarum, mortuo Episcopo, vel a beneficiorum collatione suspensio, potest capitulum vacantes conferre praebendas: Etiam si Episcopus interesse habeat in collatione hujusmodi, ut

a Vid. Damianum. & Felin. in c. constit. extr. de rescript. b Ad intelligendum huius cap. vid. Panorm. in c. ex parte. extr. de constit. c. Illud dicitur communiter pertinere, quando aequale ius qualibet pari habet in actu.

praelatus. Idem poterit Episcopus si capitulum ab ipsa collatione suspendi contingat, vel singulariter omnes de capitulo majoris excommunicationis vinculo innodari.

Collatione spectante ad Episcopum de consilio, vel assensu capituli, illo existente inhabili (nisi sit in mora) non conferri capitulum, hoc dicit.

Cum a vero ad solum Episcopum praebendarum spectat collatio, cum consilio sui capituli vel assensu: defuncto Episcopo vel suspensio (nisi Episcopus in petenda relaxatione suspensionis hujusmodi sit in mora) capitulum se non potest intrromittere de eisdem.

Haberi conferre cum consilio Episcopi, sine illo conferre, morte & remota absentia interueniente. h. d. Dominicus.

Vbi vero de speciali alicujus ecclesiae consuetudine, vel statuto, beneficiorum collatio ad aliquem cum consilio Episcopi noscitur pertinere: sublato Episcopo de medio, (cum consilium nequeat tunc peti ab eo) non erit propter hoc vacantis beneficii collatio deferenda: nec etiam si egerit in remotis, ita quod non possit ipsius praesentia in brevi haberi. Quia in petendo vel expectando ejus consilio, posset vacanti beneficio periculum imminere.

DE REBUS ECCLESIAE NON alienandis.

TITVLVS IX. CAP. I.

Tempus alienatio facta de rebus ecclesiae vacantibus non procedente tractatu, & sine iusta causa, non valet. Ioan. And.

Innocentius quartus.

VDUM: & infra. Dicitur vero Archidiaconus ad aduerto respondit, illas decimas illi ecclesiae restitui non debere: proferens in medium ordinationem quandam Episcopi Dulmen. de consensu capituli sui factam, inter alia continentem, quod idem Episcopus attendens proventus Archidiaconatus Dulmen. adeo fore tenues, & exiles, quod non sufficiebant ad ejus onera b supportanda: praefatas decimas Archidiaconatus memorato concessit: & infra. Quia vero in concessione hujusmodi praedicta ecclesia (cum vacaret) legitimo caruit defensore, qui sibi prius ab eodem Episcopo debuerat deputari. Quia etiam tractatus solennis diligens, qui in talibus concessionibus perperis, & alienationibus rerum ecclesiasticarum exigitur, non fuit habitus in eadem: ordinationem & concessionem ipsam (praesertim cum evidens necessitas quare fieri deberet, vel utilitas e non subesset) de fratrum nostrorum consilio decernimus non valere: dictas decimas ipsi ecclesiae tanquam pertinentes ad eam sententia-liter adjudicare curantes.

CAP. II.

Primo prohibet submissionem ecclesiarum suorum immobilium honorum vel iurium fieri laici absque consensu capituli & licentia Papa. Secundo cassas contractus quacunque firmitate vallatos, contra hoc de cetero factos. Tertio prius praelatos contra factos, & clericos non contradicentes, & laicos, qui ipsi praelatos ad hoc compulerunt vel compellent. Quarto praecipit laicos per tales contractus, eo casu, quo valent, ultra debitum non usurpare: & ponam apponi. h. d. Ioan. And.

a Ad hunc textum vide Felin. in cap. eam re. extr. de rescript. b Vid. cap. ad audientiam. de eccl. ad. 2. q. 14. ubi. alias regulam sibi principi. licet ix. q. 17. nemo. ff. de eccl. Lucia. vid. Oldrad. in consil. 160. cum 2. seq. hoc eod. tit. c Vid. Hostien. in summa. eod. tit. ubi assignat quinq. causas alienationum rerum ecclesiasticarum.

Gregor. X. In Concilio generali Lugdun.

Hoc consultiſſimo prohibemus edito, univerſos & ſingulos prelatos eccleſias ſibi commiſſas, bona immobilia, ſeu jura a ipſarum, laicis ſubmittere, ſubjicere, ſeu ſupponere, abſque capituli ſui conſenſu & Apoſtolice ſedis licentia ſpeciali. Non concedendo bona ipſa vel jura in emphyteuſim, ſeu alijs alienando in forma, & caſibus a jure permiſſis: ſed conſtituendo, vel recognoſcendo, ſeu profitendo ab illis ea tanquam a ſuperioribus ſe tenere: ſeu ab ipſis eadem advocando, prout in quibuſdam partibus vulgariter dicitur, avoher, vel ipſos patronos, vel advocatos eccleſiarum, ſeu bonorum ipſarum perpetuo, aut ad tempus non modicum ſtatuendo. Contractus autem omnes etiam juramenti, poenæ, vel alterius cujuſlibet firmitatis adjectione valatos (quos de talibus alienationibus ſine hujusmodi licentia & conſenſu contingerit celebrari) & quicquid ex eſſe ſecutum fuerit, decernimus adeo viribus omnino carere, ut nec jus aliquod tribuant, nec præſcribendi etiam cauſam parent. Et nihilominus prelatos, qui ſecus fecerint, ipſo factò ab officio & adminiſtratione: clericos etiam qui ſcientes contra inhibitionem prædictam aliquid eſſe præſumptum id ſuperiori denunciare neglexerint, a perceptione beneficiorum, quæ in eccleſia obtinent ſe gravata, triennio ſtatim eſſe ſuſpenſos. Laici verò, qui prelatos vel capitula eccleſiarum, ſeu alias perſonas eccleſiaſticas ad ſubmiſſiones hujusmodi faciendas, hæcenus compulerunt, niſi poſt competentem monitionem (remiſſa ſubmiſſione, quam per vim, vel metum exegerant) eccleſias, & bona eccleſiaſtica eis ſubmiſſa taliter in ſua libertate dimittant. Illi verò, qui de cætero prelatos, vel perſonas eaſdem ad talia facienda compulerint (cujuſcunque ſint conditionis, aut ſtatus) excommunicationis ſint ſententia innodati. Ex contractibus præterea ſuper præmiſſis (hujusmodi licentia & conſenſu intervenientibus) hæcenus initis, vel quos in futurum initij contingerit, ſeu occasione illorum, laici ultra id quod ex natura contractuum iſtorum, vel adhibita in illis lege permittitur, aliquid non ulurpent. Qui verò ſecus egerint (niſi legitime moniti ab hujusmodi ulurpatione deſiſterint, reſtituendo etiam b ea, quæ taliter ulurparunt) eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrant: & extunc ad ſupponendum terram ipſorum (ſi opus fuerit) eccleſiaſtico interdicto liberè procedatur.

DE RERV PERMVTATIONE.

TITVLVS X.

CAP. I.

Non obſtantibus expellationibus beneficiorum permutato fieri poſſit. *Idem.*

Bonifacius VIII. Biteren. Epifcopo.

Licet e in tua diœceſi aliqui auctoritate Apoſtolica beneficia proximo vacatura expectent: illos tamen qui ſecundum formam juris ſua beneficia in eadem diœceſi ad tuam collationem ſpectantia permutare volentes, liberè ac ſine fraude in manibus tuis ipſa reſignant: Nolumus occasione præmiſſa (æquitatem præferentes in hac parte rigori) circa faciendam permutacionem beneficiorum hujusmodi (quæ alias minime reſignaffent) ullatenus impediri.

a Vid. Bart. in q. colla. C. ubi in rem alio. per l. ſi aliena. ff. de uſuca. Font. b Dicitur, ea, deſſt in antiquior. codic. c Vid. Clem. 1. tit. de ver. permitt. & de materia Bellamercum tract. de permutacione beneficiorum, & Dec. conſil. 141. l. a. incip. ad plura dubia. & conſil. 140. ca. incip. viſo. puncto. lib. 2.

DE TESTAMENTIS ET VLTIMIS VOLUNTATIBUS.

TITVLVS XI.

CAP. I.

In fideicommiſſariis ſubſtitutionibus licet habeat quatuorſim duſio: in dote non. Et ſubſtitutiones interpretari debentur de reſta, diſcrimodo convenienti verbis & perſonarum. *Idem.*

Bonifacius octavus.

Si pater a filium & filiam habens impuberes, & uxorem, filiam in re certa, filium verò in certis bonis ſuis univerſalem hæredem inſtituit, & quorū aliqua in ſuo teſtamento legavit, adjiciens, ut ſi decederet filia ſine liberis, eidem filio, & ſi ipſe abſque liberis decederet filius, præfatæ filix moretur: Chriſti pauperibus inſtituendo hæredes, ſi utrunque ſine liberis mori contingeret filiorum. Teſtator mortuo, ac deinde filio ſubſequeter, & filia (ſuperſtite matre) deſunctis ante tempus pubertatis. Abſque deductione Trebellanica, ſive patris jura natura debita, facienda, ipſis pauperibus bona omnia deferuntur. Præmiſſæ namq. ſubſtitutiones ſictæ de filio ad filiam, & contra, & de illis ad pauperes, directè debent intelligi pupillares. Cum in ſubſtitutionibus ſemper ſit interpretatio faciendæ (dommodo, ſicut in caſu propoſito, earum verbis & perſonis conveniat inſtitutus) ut ſubſtitutio directæ intelligatur potius quàm obliqua: quanquam directæ interdu ad fideicommiſſum ex cauſa trahatur. Licet autem filius teſtamento ſuo matrem portione jure natura debita privare non poſſit, pater tamen in teſtamento, quod filio impuberi facit, poteſt: nam teſtamentum hujusmodi pupillare paternum, vel paterni pars potius eſt cenſendum.

CAP. II.

Superior habet conſentire religioſi deputati executoris hoc eſt, ſecundum Zen.

Idem.

Religioſus executor ab aliquo in ſua voluntate ultima deputatus, non poteſt (cum velle vel nolle non habeat) hujusmodi officium ſuſcipere, vel exequi: niſi a ſuperiore ſuo petita ſuper hoc licentia & obtenta.

Pluribus executoribus datus, non mortuo, vel in remotis exiſtente, vel exequi volente, unus officium executionis exercere, non impeditur teſtatoris voluntas: niſi aliud per teſtatorum diſpoſitum. *Idem.*

Sane pluribus a teſtatore ſimpliciter executoribus deputatis, uno eorum mortuo, vel in remotis exiſtente, id exequi forte nolente: Ne voluntatem teſtatoris impediri, vel nimium differri contingat: poteſt alius (cui teſtator aliud expreſſerit) officium executionis impediendo liberè adimplere.

DE SEPULTVRIS.

TITVLVS XII.

CAP. I.

Hic prohibetur pactum de ſepultura eligenda. Non obſtante pacto de ſepultura eligenda, vel reſta non mutanda, ſepulchrum eſt quod ſibi alius erat de jure ſepulchrum: & alius ſepulchrum cum unius ſepulchra obventibus reſtituendum eſt, alius parva necesse eſt contenta. *Idem.*

Bonifacius octavus.

Animarum periculis & ſcandalis quæ frequentè ex his proveniunt, oviare volentes, univerſis religioſis & ſecularibus clericis cu-

a De materia hujus cap. præter doctores hie vide interpretari in cap. Raimunde. lxx. de reſt. & in l. prædictis c. de impub. & alio ſubſt. & alibi. *Idem.*

iuscuque status vel conditionis existant, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub interminatione maledictionis mærne, districtissime prohibentur: ne aliquos ad vovendum, jurandum, aut hinc interposita, seu alias promittendum inducant, ut apud eorum ecclesias sepulturam eligant, vel jam electam ulterius non immutent. Nos enim (si secus actum fuerit) electionem talem de cetero nullius penitus existere firmitatis. Statuentes, ut illi, qui sic elegerint, nec apud hinc ecclesias ullatenus sepeliri, nec alibi (ne contra votum, juramentum aut promissum hujusmodi à se factum materiam habeant veniendi) possint eligere sepulturam: sed contradictione quacunque cessante, sepeliantur omnino apud illas ecclesias, apud quas sepeliendi de jure fuissent, si alias sepultura non electa forsitan decessissent. Si vero iidem religiosi vel clerici prædictos in suis ecclesiis vel cœmeteriis præsumperint sepelire, ad restitutionem, tam sepulorum corporum (si petantur) quam etiam omnium, quæ occasione sepulture illorum pervenerint quomodolibet ad eisdem, intra decennium integraliter faciendam ipsos obligatos esse censemus. Quam nisi fecerint, ecclesie ipsæ, apud quas sepulti fuerint, necnon & cœmeteria earundem, extunc eo ipso sint, & tandiu maneat ecclesiastico supposito interdico, donec ab eis facta fuerit restitutio plenaria omnium prædictorum.

CAP. II.

Ecclesia dimissa non debetur canonica portio, sed parochiali: & pluribus si sunt plures.

Idem.

Cum b quis, cujus majores sunt obliti ab antiquo in aliqua ecclesia sepeliri, ea dimissa eligat alibi sepulturam, canonica portio dimissa non debetur ecclesie, sed illi duntaxat, in qua ille officia consuevit audire divina, & ecclesiastica recipere sacramenta. Cum, ob hoc, qui duo habet domicilia, se collocans æqualiter in utroque, loco tertio eligat sepultura, domiciliorum ecclesie habebunt inter se & dividere canonicam portionem.

In loco etiam minus religioso, potest nova eligi sepultura, h. d. secundum Zen.

Si quis antiqua dimissa novam (etiam in loco minus religioso) elegerit sepulturam, electionem hujusmodi (licet jura super hoc videantur esse diversa) nequaquam volumus impugnari.

CAP. III.

Translatio persone ad certum locum facta ad tempus, ecclesie sue sepultura non auferet. h. d. secundum Zen.

Idem.

Is d, qui habens domicilium in civitate vel castro, quandoq; ad villam ruralem se transfert recreationis causa, vel ut ruralia exerceat in eadem, si non electa sepultura decedat ibidem, non in ecclesia dictæ villæ, sed in sua parochiali, vel in ea potius, in qua maiorum ipsius ab antiquo sepultura extitit, sepeliri debet. Dummodo obique periculo ad ipsam valeat deportari.

Mulier mortua, que pluribus nupsit, cum viro ultimo sepelitur, hoc dicit.

Mulier autem, quæ plures viros habuit successive, si sepulturam non eligat, est cum viro ultimo, cujus domicilium retinet & honorem e, tumulanda.

CAP. IV.

Ex consuetudine potest pater impuberi eligere sepulturam: pu-

a Vid. cap. de ma. & ob. s. q. s. secundum. & B. in l. 1. C. de sac. sanct. eccl. b Vid. Concil. Trid. sess. 21. de reform. cap. 27. & Cardin. consil. 90. incip. Episc. Coltrien. c Vid. Bar. in l. hoc arto. ff. de bar. inf. Ange. de ag. success. proxim. Font. d Vid. Constitutionem Brunnus lib. 4. de cetero in. c. 4. circa finem. e Vid. Abbatem in ca. super eo. ext. de test.

bes autem eligat per seipsum. & hoc dicit secundum Zen. quoad titulum, sed non quoad textum: unde possit addi: Et pro anima non legat, sine assensu patris bona non castrensia. Domin.

Idem in eodem a.

Licet b pater minores filios, qui nequeunt, antequam ad annos pubertatis perveniant, eligere sepulturam, possit (si consuetudo terræ id habeat) quo voluerit sepelire: hoc tamen non potest, ubi consuetudo hujusmodi non habetur, sed sunt cum suis majoribus, vel in parochiali ecclesia tumulandi. Quamvis autem filius familiaris absque patris assensu, sibi possit libere eligere sepulturam, pro anima tamen sua & præter ipsius assensum (nisi peculium castrense, aut quasi castrense habeat) aliquid judicare non potest.

CAP. V.

Religiosi nisi multum remoti a monasterio, nequeunt alibi eligere sepulturam. h. d. secundum intellectionem Zen.

Idem in eodem.

Religiosi nisi à propriis monasteriis adeo forsitan sint remoti, quoad ea cum moriuntur commode portari non possunt, nequeunt (cum velle vel nolle non habeant) sibi eligere sepulturam: sed sunt apud sua monasteria tumulandi.

DE DECIMIS, PRIMITIIS, ET oblationibus.

TITVLVS XIII.

CAP. I.

Populus, ut ecclesie jura debita persolvat, est in predicationibus, & aliis exhortandus. h. d. secundum Zen.

Gregorius IX. Fratres prædicatoribus & minoribus.

Discretionem d vestre mandamus, districtius inhibentes, ne talia, quæ audientes à decimarum, seu aliarum rerum ecclesiis debitaram resolutione retrahant, vel alias animas corrumpant audientium, in sermonibus vestris, vel alibi proponere de cetero præsumatis. Imò verbo & opere informetis eisdem, ut ad solutionem prædictorum promptæ voluntatis animo sint intenti.

CAP. II.

Privilegium decimarum novatum concedens, non includit decimas novatum, per alios possessas tempore impetrationis: & loca tantum includit, ubi percipiuntur antiquæ, & ad portionem antiquam h. d. usq; ad 6. Statuimus, secundum Dominum.

Alexander IV.

Statuto perpetuo declaramus, quod indulgendum illud Apostolicum (quod plerisque conceditur jure novatum decimas pro ea portione percipere valeant, qua veteres eos contingunt, ad illas novatum decimas (quas tempore illo, quo impetratum vel obtentum extitit hoc indulgendum alii e, possidebant, cum de hoc in ipso mentio nulla fiat) nullatenus se extendit: nec ad alias etiam, nisi in his tantum locis, ubi veteres tuæ (quando dictum indulgendum impetratum fuit) ipsi impetratores habebant, & pro ea solummodo portione, qua ipsi tempore impetrationis hujusmodi percipiebant antiquas.

Privilegium decimarum novatum limitatum ad mensuram antiquarum, non potest ultra dimidiam includere: fallit in Osteriensibus & Caribusensibus. h. d.

a Hæc duo verba, in eodem, desunt in antiq. codicib. b Vid. Antonium de Butrio in cap. de uxore extr. de sepultura. c Vid. Bart. in l. qui in potestate. ff. de testa. Font. d Vid. Concil. Trid. sess. 21. de reform. c. 12. & B. Thom. 2. 2. q. 17. art. 1. e Vid. l. impub. l. ff. de adm. tut.

Statuimus præterea, quod idem indultum obtentum ab iis, qui tempore impetrationis totaliter veteres percipiebant decimas, ut ultra medietatem decimarum novalium nullatenus extendatur: quia non est verisimile, si tunc de plena & integra perceptione veterum fuisset expressum, quod Apostolica sedes pariter & similiter novalium decimas, in tam grave paroczialium ecclesiarum dispendium, indulsisset, quod queratione talis indulti sive impetratiam, sive impetrandi deinceps, non possit in novalibus (quæ amodò fieri) vindicari & acquiri vel percipi, plus quam medietas decimarum ipsorum novalium: etiam si amplius in veteribus habebatur, cum non sit dicendum asperum, sed pium potius & benignum, si super decimis futurorum novalium contra paroczialium ecclesiarum gravamen (quod ex distinctione a indulti huiusmodi possit accedere) taliter obviatur. Religiosos tamen Cistericen. & Cartusienf. ordinum statuto & declaratione huiusmodi (quantum ad hos duos articulos, videlicet de medietate decimarum novalium) comprehendi nolumus, vel constringi.

Privilegiati super decimis recipendis, ecclesiis paroczialibus grati assignare debent portionem pro debitis oneribus supportandis. h. d. Dominicus.

Vbi autem per huiusmodi concessiones decimarum parociales ecclesias adeo gravari contingit, quod earum rectores de ipsarum redibus congruè sustentari, & commoda jura Episcopalia exhibere non possunt: provideatur per locorum ordinarios, & ordinetur taliter, quod eisdem rectoribus tantum de illarum relinquatur provenientibus, quod exinde competentem sustentationem habere possint, & Episcopalia jura solvere valeant, aliaque onera debita supportare.

Decima per laicos ante Lateranense Concilium in feudum receptum à religiosis per eos recognita in feudum, non possunt ipsi religiosis concedi, sine diaconorum consensu. hoc dicit, Dominicus.

Sane quamvis forte à religiosis exemptis & aliis fiant infeudationes de decimis detentis à laicis, & iidem laici, quod illas ab ipsis religiosis in feudum teneant, recognoscant, non tamen licet religiosis eisdem post talem infeudationem, vel recognitionem sic de facto præsumptam huiusmodi decimas de manibus laicorum ipsorum acquirere, vel recipere ab eque dioecesanorum Episcoporum assensu. Illas autem decimas intelligimus posse taliter à religiosis de manibus laicorum recipi vel acquiri, quæ ante Lateranense Concilium ipsis laicis in feudum perpetuò fuere concessæ.

Dioecani compellunt religiosis exemptos solvere decimas paroczialibus ecclesiis, si non agatur de rebus exemptis. hoc dicit, Dominicus.

Dioecani verò paroczialium ecclesiarum, ad requisitionem rectorum earundem, de ipsis religiosis super decimis, quas habent vel eos habere continget, quæ quidem alias ad ipsas spectaverunt ecclesias (nisi de rebus exemptis agatur) exhibeant iustitiz complementum.

Religiosi etiam exempti de possessionibus acquisitis, & acquirendis ecclesiis paroczialibus solvere debent decimas, si privilegiati non sunt. h. d. Dominicus.

Cæterum iidem religiosi, tam exempti, quam non exempti de terris & possessionibus acquisitis hæcenus & amodò acquirendis decimas integrè solvant illis ecclesiis, quibus eadem possessiones & terra prius fuerant decimales, nisi super hoc speciali jure vel privilegio sint muniti.

Ex donatione laicorum habentes decimas antiquas, novalis supervenientes, in eodem loco non percipiunt. h. d. Dominicus.

a alt. Distinctione. b Ad hæc vide l. in condemnatione l. inter eos. ff. de regul. jur. tom. c Hoc est Concilium Lateranense sub Alex. III. cap. 9.

Nec pro eo, quod forte in aliquibus parocciis onerosiores decimas, seu partem illarum acquirunt de manibus laicorum, possunt pro eadem vel simili portione (si de novo postmodum fiant novalis) in eisdem percipi, vel percipere novalium decimas eorundem, nisi alia rationabilis, per quam hoc facere valeant, causa subsit.

DE REGULARIBVS ET TRANSCURRENTIBVS ad religionem.

TITVLVS XIV. CAP. I.

Si minor xv. ann. ingreditur religionem, in xv. ann. habitum nisi in ipso xv. anno professionem fecerit, vel habitum professorem receperit, vel expresse ratam habuerit professionem prius a se factam. Si autem per xv. ann. habitum, aliam est distinctio, intelligitur professus, nisi tanta sit indistinctio, quod viventes cum eis simili habitu induantur. Si major xv. ann. ingreditur, si portat habitum per annum, quantumcumque sit distinctus, intelligitur professus. Ioan. And.

Innocentius quartus.

Is b, qui monasterium ante xv. annos, et Monachus efficiatur, ingreditur, nisi eo completo professionem faciat in sequenti, vel habitum religionis suscipiat, qui dari profertibus consuevit, seu professionem à se prius factam ratam expresse habeat, libere potest infra e sequentem annum ad seculum tempore. Quod si per totum sequentem annum in monasterio permanserit, ubi professorum & noviciorum sunt habitus indistincti, professionem per hoc fecisse, vel si quom prius fecerat, ratam habuisse videtur: nisi tanta indistinctio ibi habitus habeatur, quod & professi & novicii, ac etiam alii communem vitam cum eis ducentes simili penitus habitu induantur. Qui vero post quatuordecimum annum habitum religionis assumpsit, si per annum illum gestaverit, ex tunc religionem assumpsit præsumitur veraciter esse professus, ubi professi à noviciis dissimilitudine habitus minime distinguuntur, etiam si alii degentes cum eis similibus vestibus cohabitent: quoniam cum iam hic ad discretionis annos pervenerit, quid agat agnoscat: & ideo discretio discretionis tempore ordinem (postquam hunc ad id baverit spacio) intelligitur sumere approbasse. Si autem in illo, qui ante discretionis annos habitum induit regularem: cum eorum, quæ tunc aguntur, non habeat intellectum.

Hic declarat qui sunt habitus distincti. h. d. Distinctos d quoque seu dissimiles intelligunt esse habitus, sive noviciis, sive professi dissimiles vestes tenentur: sive benedicantur, cum profertibus concordantur, sive etiam aliquid aliud fiat, per quod noviciorum & professorum habitu discernatur.

CAP. II.

Tradicatores & minores intra annum probationis quinquem ad sui ordinis professionem recipere non possunt: quid si fuerint prius alligati, non est eorum ordinis, & ipsi a receptione professionis aliorum sunt suspensi, & presentis panis, quæ pro gravibus culpa eis consuevit infligi. Ioan. And.

a De materia huius tituli. vide que novissime sancitum sunt Tridentin. session. 25. tituli. de regul. & monialibus. b Vid. Concil. Tridentin. session. 25. tituli. de regul. & monialibus. cap. 11. nisi de tempore professionis aliud quam hic statuitur. c In casibus, quibus constantur legitur etiam, infra ipsam sequentem annum, &c. d De materia huius. s. vide Clem. eos. qui. tit. de regul. & in loci Zabotrellato, Lussato & alios.

Alex.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Alexander IV. Fratrum predicatorum & minorum.

Non solum a: & infra. Licet zelum animarum habentes eas lucrari Domino sollicitè cupiatis, quia eam decet & expedit, ut conscientia puritati non desit iudicium rationis, ne unde spiritualis profectus quaeratur, salutis dispendium sublequatur: vobis de fratrum nostrorum consilio in virtute obedientiae, & sub poena excommunicationis auctoritate praesentium districtius inhibemus, ne ante annum probationis elapsum (qui est maxime in subsidium fragilitatis humanae regulariter infirmitas) quenquam ad professionem vestri ordinis, seu renunciationem in seculo faciendam recipere, nec institutum intra huiusmodi annum aliquatenus impedire, quò minus intra ipsum ad aliam religionem, quam maluerit, transeat: vel (nisi major tamen quatuordecim annis existens, professus sit tacite, vel expresse: aut evidenter constet illum vitam voluisse mutare: quod tamen non praesumitur, nisi clara probatione, vel competentibus iudiciis ostendatur) omnino ad seculum redeat, sicut de sua voluntate processerit, praesumatis. Quòd si forte contra hanc nostram prohibitionem, quenquam recipere praesumpseritis, decernimus eum (qui taliter receptus fuerit) nullatenus vestro esse ordini aligatum, vosque à receptione quorumlibet ad professionem eiusdem ordinis fore ipso facto suspensos, & insuper poenae subiacendos, quae fratribus ipsius ordinis pro culpis insigni gravioribus confuevit.

CAP. III.

Decretalis, non solum extenditur ad omnes mendicantes: in alio vero professo expressè religioni, cui sit: tacita autem generaliter obligat intra annum. h. d. secundum Zen.

Bonifacius VIII.

Constitutionem b Innocentianam, quae prohibet convertorum professionem recipi ante annum probationis elapsam, pie memoriae Alexand. Papa IV. praedecessor noster ad fratrum predicatorum & minorum ordines duntaxat declaravit extendi. Unde nos pariformi similitudine rationis inducti, declarationem eandem ad aliorum mendicantium ordines prorogamus. In aliis autem religionis professio expresse vel tacite fieri potest licite intra annum. Sed expresse emissa (etiam seculari habitu non mutato) illi religioni e praecise obligat, quam profitens est professus. Tacite vero facta intra probationis annum per susceptionem habitus (qui profitentibus tantum datur) non illi specialiter, cuius habitus est susceptus, sed generaliter religioni alicui recipientem obligat, si etatis apte sit: si sciens & voluntarius ac triduo perseveret.

CAP. IV.

Beneficium ingredientem religionem intra annum probationis (excepti casibus hic expressè) non est alteri conferendum: interim tamen debet per alium beneficium deserviri, assignata eidem substitutione congrua portione, unde vivere possit. h. d. Ioan. de Fan.

Idem Parisiensis capitulo.

Beneficium a illius, qui religionem ingreditur, non est intra probationis annum alicui conferendum: nisi ad id ipsius accedat assensus, aut constet, quòd vitam voluerit absolute mutare, vel professionem expressam fecerit, seu scienter habitum receperit professorem. Sed interim eidem beneficio per alium deserviri debet, assignata sibi congrua de ipsius proventibus portione.

a Vid. omnino quod sancit novissimi Concil. Trident. circa professionem emittendam, sess. 23. tit. de regul. & monialibus, ca. 15. b Hic quoque tenendum quod sancit Concil. Trident. sess. 23. de regul. & monialibus, cap. 15. c Vid. l. precibus. Cod. de impu. & ali. substit. d Vid. Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 1. e al. Consensus.

CAP. V.

Secundum votum solenne religionis, derogat priori simplici. h. d. Ioan. de Fan.

Idem.

Qui a post votum à se de certa religione intranda emissum, religionem aliam etiam laxiorem ingreditur & proficitur in ipsa, potest (voto non obstante priori, cui tanquam simplici, per secundum solenne nocetur derogatum) manere licite in eadem. Pro voto tamen non completo, erit eidem poenitentia imponenda.

CAP. VI.

Vacante monasterio conventus novum recipit Monachum, si commuiter ad Abbatem, & eos spectat: si ad Abbatem solum, secus. h. d. Dominicus.

Idem.

Sed solum Abbatem pertineat creatio Monachorum: deo defuncto nequibit novus Monachus à conventu creari. Alias poterit, si eorum creatio spectat in sumum ad utrunque.

DE VOTO ET VOTI REDEMPTIONE.

TITVLVS XV.

CAP. I.

Votum solenne quum per susceptionem sacri ordinis, vel per professionem factam alicui de religionibus per sedem Apostolicam approbatur, dirimit matrimonium, post contractum: alias solum impedit, & non dirimit. h. d. secundum Zen.

Bonifacius VIII. Britren. Episcopo.

Quod b votum debeat dici solenne, ac ad dirimendum matrimonium efficax, nos consulere voluisti. Nos igitur attendentes, quòd voti solennitas ex sola constitutione ecclesiae inventa: matrimonii verò vinculum ab ipso ecclesiae capite rerum omnium conditore, ipsum in paradiso, & in statu innocentiae instituentem, unionem & indissolubilitatem accepit. Praesentis declarandum duximus oraculo sanctionis, illud solum votum debere dici solenne, quantum ad post contractum matrimonium dirimendum, quòd solennizatum fuerit, per susceptionem sacri ordinis. Aut per professionem expressam vel tacitam factam alicui, de religionibus per sedem Apostolicam approbatis. Reliqua verò vota, etsi quandoque matrimonium impediant contrahendum, & quanto manifestius sunt emissa, tanto propter plurimum scandalum, & exemplum durior poenitentia transgressoribus debeat: non tamen rescindere possunt matrimonia post contracta.

DE STATV REGVLARIVM.

TITVLVS XVI.

CAP. I.

Moniales tacite vel expresse professa, clausuras monasterii extrahi non possunt, nec alii ad illas intrare: nisi causa legitima & superiorem licentia interveniat. h. d.

Bonifacius VIII.

Periculoso & detestabili quarundam monialium statui (quae honestatis laxatis habent, & monachali molestia sexusque verecundia impudenter abiectionis, extra sua monasteria, nonnunquam

a Vid. b. Thom. 2. 2. q. 88. art. 3. & q. 119. art. 4. & 5. b Vid. B. Thom. & ibidem Cajetanum 2. 2. q. 88. art. 7. c Innuit, quòd moniales corrumpuntur: & an talibus ac illis, qui publice volunt, sit dandum corpus Christi? gl. 1. de sicut. 27. qu. 1. vid. doc. in 4. si quando dicatur rapere. C. de Episc. & cler. Fine.

FFFF S

per habitacula secularium personarum discurrunt, & frequenter intra eadem monasteria personas suspectas admittunt, in illius, cui suam integritatem voluntate spontanea devoverunt, gravem & offensam, religionis opprobrium, & scandalum plurimorum providere salubriter cupientes, presentis constitutione perpetuo irrefragabiliter valitura, sancimus: universas & singulas moniales presentes, atque futuras cujuscunque religionis sint vel ordinis, in quibuslibet mundi partibus existentes, sub perpetua in suis monasteriis debere de cetero permanere clausura: ita, quod nulli earum religionem tacite vel expresse professæ, sit vel esse valeat quacunque ratione vel causa (nisi forte tanto & tali morbo eviderentur earum aliquam laborare constaret, quod non posset cum aliis abque gravi periculo seu scandalo commorari) monasteria ipsa deinceps egrediendi facultas: nullique aliquatenus inhoneste personæ, nec etiam honestæ (nisi rationabilis & manifesta causa existat, ac de illius, ad quem pertinuerit, speciali licentia) ingressus, vel accessus pateat ad easdem: ut sic à publicis & mundanis conspectibus separata, omnino servire Deo valeant liberius, & (lascivendi: opportunitate sublata) eisdem corda sua & corpora in omni sanctimonia diligentius custodire.

In monasterio non mendicantium, tot fores debent recipi, quot poterunt sine penuria sustentari, & ultra non valet receptio. hoc dicit. Dominicus.

Sanè, ut hoc salutare statutum commodius valeat observari, districtius inhibemus, ne in monasteriis ordinum non mendicantium aliquæ recipiantur de cetero in fores, nisi quot poterunt, de ipsorum monasteriorum bonis live proventibus absq; penuria sustentari: si secus actum fuerit, irritum decernentes.

Abbatissæ Principibus secularibus, ad fidelitatis sacramentum præstandum adstrictæ, si non possunt per procuratorem jurare, personaliter exeundo monasterium jurabunt, absq; dilatione ad monasterium reditura. Dominicus.

Verùm quando Abbatissa vel priorissa, cujusvis monasterii pro feudo, quod monasterium ipsum tenet ab aliquo Principe, seu domino temporali, sibi debet homagium, vel fidelitatis sacramentum præstare (nisi quod per procuratorem illud præstare possit efficere apud eum) de monasterio cum honesta & decenti societate exire poterit eo casu licenter, homagio factò, quàm primum commode poterit, seu fidelitatis præstato sacramento ad ipsum monasterium à vestigio reversura: sic quod in fraudem residendi, sive moræ clausuralis, nihil fiat omnino.

Compelluntur domini temporales, per censuram ecclesiasticam, ut in sui curia admittant Abbatissas per procuratores litigare. Ecclesiasticis vero in temporalibus & spiritualibus earum procuratores admittere debent. Dominicus.

Potro, ne moniales causam, seu occasionem habeant evagandi, Principes seculares, ac alios dominos temporales: rogamus, requirimus & obsecramus b per vicegeram misericordiam Iesu Christi, eisdem in remissionem peccatorum nihilominus susdentes, quod Abbatissas ipsas, & priorissas, ac moniales quascunque, monasteriorum suorum curam, administrationem, negativè gerentes, quibuscunque nominibus censeantur, per procuratores in suis tribunalibus seu curiis litigare permittant: ne pro constituendis procuratoribus (qui ad ornatum in aliquibus partibus nuncupantur) seu aliis hujusmodi, eisdem oporteat evagari. Si qui verò contra præsumpserint, exhortationi hujusmodi rationabili, atque sanctæ obtemperare nolentes, cum sit juri contrarium, quod

a. Aliter autem hic legitur gravamen, offensam & religioni. b. Not. dom. & Phil. quod verba rogatur in materia precepti sunt præceptiva. gloss. 11. quest. 3. c. rogo. not. in l. age. c. de trans. de quo vide Tiracell. tract. de panis temperandis aut ramistend. causa 24.

mulieres (præsertim religiose) per seipsas litigare cogantur, & à via devotæ honestatis, & periculum animarum inducat, ad hoc per suos ordinarios ecclesiasticos censura ecclesiastica compellantur. Episcopi autem, & alii prælati superioribus & inferioribus quibuscumque injungimus, quod & ipsi causas seu negotia, que prælate moniales habebunt agere coram ipsis, aut in curia eorum, sive sint homagia, fidelitatis sacramenta, litæ, vel quicquid aliud, ipsa per procuratores earum fecerint, & tractari.

Ordinaris locorum, in subjectis monasteriis propria, inceptis Apostolica auctoritate clausuram procurari debent: nec est propter hoc in aliis casibus jurisdictione in exemptis ea attributa locuti. Dominicus.

Et quoniam parum esset condere jura, nisi essent que executioni debite demandarent, Patriarchis, primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis universis, summissa in virtute sanctæ obedientiæ, seu obsequii divini, & interminatione maledictionis æternæ, præcipimus mandamus, quatenus eorum quilibet in civitate & diocesi propria, in monasteriis hujusmodi sibi ordinato jure subjectis, sua, in iis verò, que ad Romanam immediate spectant ecclesiam sedis Apostolicæ auctoritate: Abbates verò & alii, tam exempti, quam non exempti prælati ecclesiarum, monasteriorum & ordinum quoruncunque in monasteriis hujusmodi sibi subjectis, de clausura convenienti, ubi non est ipsorum monasteriorum expensis & fidelium elemosinis, quis ad hoc procurare diligentius faciendâ, & de ipsis monialibus includendâ, quam primum commode poterint, providere precorent, si divina, ac nostræ indignationis voluerint accompaniam evitare: contraditores atq; rebelles per censuram ecclesiasticam appellatione postpositâ compellentes: invocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii secularis. Per hoc autem in monasteriis exemptis ordinari locorum, quoad alia nullam sibi erudent jurisdictionem vel potestatem, aliquatenus attributam.

**DE RELIGIOSIS DOMIBVS.
TITVLVS XVII.
CAP. I.**

Non licet novitas ordinem vel religionem, aut habitum religionis creare & assumere. Et revocati sunt ordines monialium per Papam non approbati, creati post Concil. Damianum.

Gregorius X. In Concilio generalis Lugdunen.

Religiosam diversitatem nimiam (ne confusione induceret) generale Concilium à consuetudine prohibitionis vetavit c. Sed quis non solum importuna petentium inhiat illarum postmodum multiplicationem extorsit, verumetiam aliquorum præsumptuosâ temeritas diversorum ordinum, præcipue mendicantium (quorum nondum approbationis inchoate principium) effrenatam quasi multitudine advenit: repetita constitutione districtius inhibentes, per aliquis de cetero novum ordinem aut religionem adveniat, vel habitum novæ religionis assumat. Cunctis ad assumptum religiones & ordines mendicantes post dictâ concilium adinventos, qui nullam confirmationem sedis apostolicæ meruerunt, per petuam prohibitionem subiacimus, & quatenus processerint, revocamus.

a. Und. gloss. 11. q. 3. c. rogo. not. in l. age. c. de trans. b. Conc. Later. suo Innocent. III. cap. 11. c. al. vitæ. d. In act. q. ad. ut plurimum legitur ita: cunctis assumptis religionibus & ordinibus, & quidam manifestus habet ita: cunctis assumptis religionibus & ordinibus mendicantium, c. al. processerint.

Religiosi mendicantes, per Papam post Concilium approbati & instituti, non possunt aliquem ad professionem recipere, domum vel locum de novo acquirere, nec acquisita sine licentia alienare, nec extranei predicare, confessiones eorum audire, vel ad sepulturam admittere. Et contra factum non tenet, & contra factum, excommunicationis est. h. d. Dominicus.

Confirmatos autem per sedem eandem, post idem tamen concilium institutos, quibus ad congruam sustentationem redditus aut possessiones habere professio sine regula qualibet interdicitur, sed per quantum publicum tribuere victum solet incerta mendicitas: modo decernimus subsistere infra scripto, ut videlicet professoribus eorundem ordinum ita liceat in illis remanere, si velint, quod nullum deinceps ad eorum professionem admittant, nec de novo domum vel aliquem locum acquirant, nec domos seu loca, quæ habent, alienare valeant sine sedis eisdem licentia speciali. Nos enim ea dispositioni sedis Apostolicæ reservamus, in terra sanctæ subsidium, vel pauperum, vel alios pios usus per locorum ordinarios, vel eos, quibus sedes ipsa commisit, convertenda. Si vero secus presumpsum fuerit, nec personarum receptio, nec domorum vel locorum acquisitio, aut ipsorum, cæterorumque bonorum alienatio valeat, & nihilominus contrarium facientes sententiam excommunicationis incurrant. Personis quoque ipsorum ordinum omnino interdiciamus, quoad extraneos, predicationis & audiendæ confessionis officium, aut etiam sepulturam.

Revocatio ordinum mendicantium, predicatorum, minores, eremiticos, & carmelitas non comprehendit. hoc dicit Dominicus.

Sanè ad predicatorum & minorum ordines (quos evidens ex eis utilitas ecclesiæ universali proveniens perhibet approbatus) præsentem non patitur constitutionem extendi. Cæterum Eremitarum sancti Augustini, & Carmelitarum ordines, quorum institutio dictum Concilium generale præcessit, in solido statu volumus permanere.

Existens de ordinibus revocatis, non collegialiter, sed singulariter ad alios ordines transire potest. h. d. Dominicus.

Ad hæc personis ordinum (ad quos constitutio præfens extenditur) transiendi ad reliquos ordines approbatos licentiam concedimus generalem: ita quod nullus ordo ad alium, vel conventus ad conventum se, ac loca sua totaliter transferat, sed sedis eisdem super hoc permissione specialiter non obtenta.

DE CAPELLIS MONACHORUM.

TITVLVS XVIII. CAP. I.

Instituti in ecclesiis Monachorum ad curam populi per Episcopum ad ipsorum præsentationem, per eundem (si causa subsit) sunt designandi. h. d. Dominicus.

Bonifacius octavus.

Presbyteri, qui ad curam populi per Monachos in eorum ecclesiis præterantur Episcopis, & instituntur ab ipsis: (cum debeant esse perpetui & consuetudine vel statuto quovis contrario non obstante, ab eisdem nequeunt ecclesiis (nisi per Episcopos, & ex causa rationabili) amoveri.

a In manuscripto, ita: ac etiam sepulturam. b alii: transferant. c Dicitur, perpetui, quid significet, vid. Fulg. cons. 117. imp. in causa Benedicti, & Alex. cons. 60. incip. omisso multilogus. in 1. volum.

DE IVRE PATRONATVS .

TITVLVS XIX.

CAP. I.

Donato iuri patronatus laici facta loco ecclesiastico, etiam sine consensu Episcopi, tenet: non tamen præiudicat iuri Episcopi. h. d. Dominicus.

Bonifacius octavus.

Laicus ius patronatus ecclesiæ sibi competens, eidem vel alteri ecclesiæ seu loco religioso duxerit conferendam, huiusmodi collatio (quamvis absque assensu Episcopi facta fuerit) efficax est censenda. Per præfatam tamen collationem iuri Episcopi, qui eidem assensum non præbuit, nolunt in aliquo derogari.

Laicus quadrimestre tempus habet ad præsentandum: ecclesiæ vero semestris, licet à laico acquisiverit ius patronatus. hoc dicit Dominicus.

Verum licet patronus laicus ad præsentandum tempus habeat quadrimestre dumtaxat: ecclesiæ tamen (vel monasterium, cui facta est à laico iuris patronatus collatio) tempus habet semestris. Et omnino quantum ad præsentationem pertinet, non ut patronus laicus, sed ut patronus debet ecclesiasticus reputari.

DE CENSIBVS, EXACTIONIBVS, & procurationibus.

TITVLVS XX.

CAP. I.

Archiepiscopus volens provinciam visitare, prius debet visitare ecclesiam, civitatem, & diocesim propriam, clericos & laicos eorundem. h. d. Dominicus.

Innocentius IV.

Romana ecclesia: & infra. Statuimus, ut quilibet Archiepiscopus suam volens visitare provinciam, prius ecclesiæ suæ capitulum ac civitatem & diocesim propriam plenè visitate procurer: nec sit solum erga majorum, sed etiam minorum ecclesiarum, nec circa clericorum tantum, sed etiam populorum visitationem intentus. Et si commode vel absque difficultate accedere ad unamquamque non poterit, de pluribus locis ad unum congruum clericos & laicos studeat convocare, ne in illis visitatio postponatur.

Visitata sua diocesi, Archiepiscopus in parte vel in totum visitat omnia loca ecclesiastica, clericum & populorum provincia: procuracionem à visitati recipienda. h. d. Dominicus.

Deinde liceat ei per totam provinciam vel ejus partem visitationis officium exercere: civitates & dioceses, suffraganeos suos & eorum subditos, cathedralium & aliarum ecclesiarum capitula & monasteria, ecclesias & alia religiosa & pia loca, clericos & populos liberè visitando, ac procuraciones à locis tantum recipere visitatis.

Archiepiscopus post incipiam visitationem in una diocesi transire ad aliam, ad præmiam redire non potest: nisi de novo iteret in tota provincia. Dominicus.

Ex quo tamen aliquam de ipsis diocesisbus visitare coeperit, nunquam postea, si veteram sive partem ejus visita verit, revertatur causa visitationis ad illam, priusquam omnes reliquæ ipsius provincie dioceses in toto vel in parte (quas secutè visitare poterit) & sua denuò fuerint visitatæ. Quod si fortè eadem diocesis vel aliqua ibi ecclesia plus aliis indigerit visitari: tunc aliorum

a De materia huius tit. vide quod novissime decrevit Concil. Trid. sess. 25. de reform. c. 9. b Vid. cum à matre. C. de re. ven. & l. peto. §. frat. ff. de leg. 2. c De materia huius decret. præter statuta in Conc. Later. sub Alexand. III. c. 4. & in Concil. Later. sub Innocent. III. c. 33. vide omnino quæ novissime sanavit Concil. Trid. sess. 24. de reform. ca. 5.

visitatione intermissa redeat ad eandem, si à loci diocessano requisitus extiterit, vel de omnium aut majoris partis Episcoporum ejusdem provincie processerit consilio & assensu: ad quod idem se pronos exhibeant, ne animarum profectus aliquatenus negligatur. Si verò malitiose in his difficultatem adhibuerint, Archiepiscopus licentiam super hoc à sede Apostolica postulet & confideret.

Expedita visitatione non reiterat illam Archiepiscopus sine consilio suffraganeorum, & definitione in scriptis prius facta: debet tamen reincipere ab illis qui in prima non fuerant visitati. hoc dicit Dominicus.

Postquam autem semel omnes provincie suae diocesis visitaverit, licitum sit ei postea (prius tamen suffraganeorum suorum requisito consilio, & ipsius definitione super hoc habita coram eis, quae in scriptis redigi volumus, ut possint à aliis esse nota) visitationem per eandem reiterare provinciam, juxta modum superius annotatum: etiam si non interveniat in hoc suffraganeorum ipsorum assensus: illam semper providentiam adhibendo, ut in posterioribus visitationibus illas ecclesias, eosque clericos & populos prius visitet, qui non fuerant ab eo in prioribus visitati: nisi magis ut aliis visitationis officium opportunum.

Archiepiscopus visitans debet proponere verbum Dei, inquirere de vita ministrorum, & de pertinentibus ad divinum officium, alisque juramento: infamatos ordinarii denunciet, & notoria crimina pasciat. h. d. Dominicus.

Sane hujusmodi impensurus officium, proposito verbo Dei quaerat de vita & conversatione ministrantium in ecclesiis & locis aliis divino cultui deputatis, ac ceteris, quae ad officium ipsum spectant absque coactione & exactione qualibet juramenti, ad ipsorum emendationem per salubria monita. b. nunc levia nunc aspera juxta datam sibi à Deo prudentiam diligenter intendens. Quod si de aliquibus ortafuerit infamia, contra eos ordinariis ipsorum (ut super his solemniter inquirant) denunciet, si viderit expedire. Notoria verò crimina, quae examinatione non egent (cum super his merito notari possint ordinariis negligentia eorumdem) liberè cortigat, poenam pro illis debitam infligendo.

Visitator non in pecunia, sed in utilibus recipiet procuracionem moderatam: nec familia sua aliquid recipere potest etiam praeter officii, nec ipse, nec sui aliquid manuum etiam oblatum recipient. h. d. Dominicus.

Procuraciones autem recipiat, secundum quod est in canonibus & constitutum: nullam tamen pecuniam ipsi vel aliquis de sua familia, occasione alicujus officii aut consuetudinis, seu quolibet alio modo earum nomine, sed in victualibus expensas tantum recipiat moderatas. Caveat insuper, ne ipse vel quisquam suorum aliquid munus quodcumque sit, & qualitercunque offeratur, praesumat recipere: ut non quae sua sunt videatur quærere, sed quae Iesu & Christi. Quod si fuerit contra praesumptum, recipiens maledictionem incurrat, à qua nunquam (nisi duplum restituat) liberetur: volumus enim in his fraudem quamlibet penitus evitari.

Forma visitationis praemissa servari debet in Episcopis & aliis prelatis inferioribus: regularium consuetudinibus exceptis hoc dicit Dominicus.

Hanc autem visitandi formam ab universis etiam Episcopis aliisque prelatis ordinariis jure suos subiectos & visitantibus, pienè observari praecipimus: salvis super hoc rationalibus & approbatis religiosorum consuetudinibus & regularibus institutis.

a. al. Posset. b. Vid. omnino Conc. Trid. sess. 1. de reform. ca. 1. c. Hic canones habes in Conc. Later. aniso cap. citati. d. al. deest dicitur, Iesu. e. al. subditos.

CAP. II.

Quia decreta Innocent. IV. supr. proxim. non bene servata in illo capitulo, quo praecipitur procuraciones in victualibus non pecunia recipi, & non recipi manuum, nec etiam procuracionem in victualibus à locis non visitatis: illam confirmat, penam adjuvat. Ioan. Ande.

Gregorius X. In generali Concilio Lugdunensi.

EXigit perverforum & audacia, ut non minus sole delictorum prohibitione contenti, sed etiam poenarum delinquentibus imponamus. Constitutionem itaque felicitis recordationis Innocent. Papae IV. praedecessoris nostri editam, super non recipiendis in pecunia procuracionibus, ac super receptione munerum, visitationum, corumque familiaribus interdita, quam multoties fuerit temeritas praeterire, volentes inviolabiliter observari: eam decernimus poenae adjectione iurisdicam. Statuentes, ut universi & singuli, qui ob procuracionem visitationis debitam exigere poenam, vel etiam à volente recipere, vel alias constitutionem ipsam recipiendo munerum, sive visitationis officio non impedito procuracionem in victualibus, aut aliquid aliud procuracionis occasione violare praesumpserint, duplam partem, quod receperint ecclesiae, à qua id receperint, in tantum mentem reddere teneantur. Alioquin excommunicentur, Archiepiscopi, Episcopi, duplam partem ultra praedictum tempus restituerit differentes, ingressum sibi ecclesiae sentiant & interdictum. Inferiores vero ob officio & beneficio noverint se suspensos, quibus de duplo hujusmodi gravatis ecclesiae plenariam satisfactionem impendant: nulla eis in hoc dantium remissione, liberalitate seu gratia valitura.

CAP. III.

Visitator recipere potest procuracionem in pecunia vel in victualibus. Sed una die ultra unam procuracionem non recipiat, nisi quae visitaverit loca, h. d. Dominicus.

Bonifacius VIII.

Felicitis & recordationis Gregorius Papa X. praedecessor noster prohibuit in concilio Lugdunensi, ne aliqui ob procuracionem sibi ratione visitationis debitam exigere pecuniam praesumerent, vel etiam recipere volente. Verum quoniam serum expenientia non intermixta, ex hoc tam personis visitantibus, quam locis de ecclesiis visitatis multa incommodorum dispendia provenire, concedimus, ut Patriarchae, Archiepiscopi, Episcopi & alii, quibus ex officio competit visitare, in locis ecclesiarum & locorum visitationum reddere poenam personis pecuniam licite recipere valeant, pro poenibus moderatis faciendis in victualibus, dista quibus visitationis officium personaliter exercebunt. Adhuc tamen, quod non liceat visitanti nisi unam procuracionem recipere una die, sive unum locum solum visitare, supra, etiam si locus quilibet visitatus ab illo visitatore ad procuracionem integram persolvendam, cum eadem sufficere debeat, ut temporalia metat à locis personarum visitatis, pro diebus, quibus eis spiritualia subministrat. Cetera verò in ejusdem praedecessoris constitutione contenta in suo volumus robore perdurare.

CAP. IV.

Si universitas vel singularis persona ecclesialis vel ecclesiastica personae compulerit solvere pedagiam, vel gualdania, vel exaltationem personarum suis, quae causa negotiationis non deserunt, vel pro personis singularibus sunt communicati, & universitas interdicta: nec potest contraria consuetudo. Et, hoc ad id, quod dicitur de personis, quibus aliquis hoc sententias invidisse, illas publicare debent, & ipsas sententias facere observari. eo. tit. praefati. Ioan. Ande.

a. Vid. Conc. Trid. sess. 2. de reform. ca. 3. quod si quisquam loci veteri exempti vel deest, sentiant. c. Vid. Conc. Trid. sess. 2. de reform. ca. 3. si iactentis optinuerint. Idem.

Idem.

Quamquam a pedagiorum exactionibus, tam jure canonico, quam civili regulariter merito sint damnatae: tantum tamen districtius ne ab ecclesiis & personis ecclesiasticis talia exigantur, prohiberi oportet, quanto si id fiat, major in detractionem reatus incurritur, & offensa evidenter comprobatur. Cum igitur ecclesia ecclesiasticæque personæ ac res ipsarum non solum jure humano, quinimò & divino, à secularium personarum exactionibus sint immunes: constitutionem felicis recordationis Alexandri Papæ IV. prædecessoris nostri (qui statuit ecclesias & personas ecclesiasticas ad pedagia & gaudia penitus non teneri, nec ad exhibendum vel solvendum talia pro rebus suis propriis, quas non causa negotiandi deserunt vel deserri faciunt, seu transmittunt.) Volentes propter multorum insolentiam & abusum poenæ adminiculo adjuvare, adjicimus districtius inhibendo (contraria consuetudine quorumcumque, quæ dicenda est corruptela verius, non obstante) ut nec collegium, nec universitas, nec aliqua etiam singularis persona cuiuscunque sit dignitatis, conditionis aut status, à præfatis ecclesiis, aut personis, pro personis ipsis aut rebus prædictis talia exigat, vel extorqueat; per se vel per alium, suo nomine vel etiam alieno; aut eas ad hujusmodi persolvenda compellat. Qui vero contra fecerint, si personæ fuerint singulares, excommunicationis: si autem collegium vel universitas, civitatis, castri, seu loci alterius cuiuscunque, ipsa civitas, castrum vel locus interdicti sententias ipso facto incurrant: nec ab excommunicatione hujusmodi absolutionem vel interdicti relaxationem obtineant, donec exacta plenariè restituerint; & de transgressione satisfecerint competenter.

CAP. V.

Archiepiscopus visitare potest provinciam ac etiam iterare, licet suffraganei non sint negligentes: Et tunc confessiones omnium audiat, absolvet, & poenitentias imponere, h. d. Domini.

Idem.

Perpetuò d' declaramus edicto, Archiepiscopum posse, secundum tenorem constitutionis felicis recordationis Innocentii Papæ IV. prædecessoris nostri: super hoc edite, suam provinciam visitare liberè, licet non sint ejus suffraganei negligentes, & iterare visitationem eandem, ac procuraciones à locis recipere visitatis. Consuetudine (si qua forsitan ab ipsis suffraganeis vel ab aliis allegatur) præmissis contraria non obstante. Potest etiam idem Archiepiscopus dum visitat confessiones subditorum suffraganeorum audire, ac absolvere contentes; & ipsis poenitentias injungere salutares.

DE CONSECRATIONE ECCLESIE VEL ALTARIS.

TITVLVS XXI.

CAP. VNIC.

Polluta ecclesia pollutum est cæmeterium illi contiguum, sed non remotum. Pollutio cæmeterii ecclesiam non pollutat, licet contigua existat. Polluto uno cæmeterio, aliud illi contiguum pollutum non est, licet per portam de uno in aliud detur ingressus, hoc dicit Dominicus.

a Vide conc. Lat. sub Alex. III. c. 22. & conc. Trid. Sess. 21. de ref. c. 20. b Ergo eat faciens probabit hoc sibi lueri, infra c. 2. de immuni. eccl. l. 1. cap. de vit. rez. not. Dom. & Phil. c. vide l. f. pu blicanus. s. rebus. ff. de publ. boni. d vide conc. Trid. Sess. 24. de restr. c. 3. 4. à metropolitani verò dicitur intelligi qualiter hodie procedat dispositio hujus capituli.

Bonifacius VIII.

SI a ecclesiam pollui sanguinis effusione contingat, ipsius cæmeterium, si contiguum sit eidem, censetur esse pollutum: unde antequam reconciliatum fuerit, non debet in eo aliquis sepeliri: Secus si remotum fuerit ab eadem. Non sic quoque in casu converso sentimus, ut videlicet polluto cæmeterio (quamvis ecclesie contiguo) debeat ecclesia reputari polluta: ne minus dignum, majus, aut accessorium principale ad se trahere videatur. Non unum, sed plura cæmeteria esse noscuntur, quæ quamvis sibi coherentia, pariete tamen medio se junguntur. Ideoque violato eorum altero, alterum (licet de uno ad aliud per portam intermediam habeatur accessus) non propter hoc reputabitur violatum.

DE RELIQUIIS ET VENERATIONE SANCTORUM. TITVLVS XXII. CAP. VNIC.

Festa duodecim Apostolorum, quatuor Evangelistarum, & quatuor doctorum & confessorum ecclesie, scilicet Gregorii, Augustini, Ambrosii, & Hieronymi, sub officio duplici debent solemniter celebrari, Ioan. And.

Bonifacius VIII.

GLoriosus b Deus in sanctis suis, & in maiestate mirabilis, cujus ineffabilis altitudo prudentia nullis inclusa limitibus, nullis terminis comprehensa, recti censura iudicii celestia pariter & terrena disponit, etiam cunctos ejus ministros magnificet, altis decoret honoribus, & celestis efficiat beatitudinis possessores: illos tamen (ut dignis digna rependat) potioribus attollit insigniis dignitatum, & præmiorum uberiori retributione prosequitur, quos c digniores agnoscit, & commendat ingeniorum excellentia meritum. Sic & alma mater ecclesie ejus sacra vestigia prosequens, & exemplo ducta laudabili, licet universos in regnis celestibus constitutos studiis honorare sollicitis & honoris effere præconiis non desistat: gloriosissimos tamen Christianæ fidei principes, athletas Dei electos, justos seculi iudices, lumina vera mundi, videlicet Christi redemptoris Apostolos numero duodeno contentos, qui viventes in carne prædictam ecclesiam suo precioso sanguine plantaverunt, ipsam erigendo sublimiter, & disciplinis sanctissimis dirigendo: Reverendissimos etiam patres virosque clarissimos quatuor Evangelistas Domini, per quorum diligentissima & fidelissima studia eidem ecclesie sacra Evangelia illuxerunt: Egregios quoque ipsius doctores ecclesie beatos Gregorium, qui meritis inlytus sedis Apostolicæ curam gessit, Augustinum & Ambrosium venerandos d. antistites, ac Hieronymum sacerdoti prædixit titulo, eximios confessores, summis attollere vocibus, laudibus personare præcipuis, & specialibus disponit honoribus venerari. Horum quippe doctorum perlucida & salutaria documenta prædictam illustrant ecclesiam, decorant virtutibus, & moribus informant: per ipsos præterea quasi luminosas ardentesque lucernas super candelabrum in domo Domini politas (errorum tenebris profugatis) totius corpus ecclesie tanquam sydus irradiat matutinam: eorum etiam secunda concordia celestis irrigui gratia influente scripturarum anigmata referat, solvit nodos, obfutura dilucidat, d.

a De materia hujus decretali, vide plene Turrecrematum & alios in cap. ecclesie de consecrat. dist. 1. b Vide Chassanum in Catalogo gloria mundi, part. 3. considerat. 20. & multu sequentibus. c Vide text. 29. distinctione, ad hoc. Font. d Alios reverendos.

biaque declarat: profundis quoque ac decoris illorum
 feruoribus ampla ipsius ecclesie fabrica velut gemmis
 vernantibus rutilat, & verborum elegantia singulari glo-
 riosius sublimata, coruscet. Ideoque circumspicte pru-
 dentia dicta sedis (quæ æstibus intenta salubribus, & o-
 peribus exposita pietatis, libenter exequitur, quæ sunt
 Dei) præmissa sollicitè digneque considerans, & debita
 mediacione perlustrans, ad divini nominis honorem &
 gloriam, exaltationem catholicæ fidei salutemque fide-
 lium, merito censuit, riteque providit, Apostolos, Evan-
 gelistas, & confessores eosdem in universali ecclesia ho-
 norificentia potioris impendendis: ut ab ea
 tantò propensius honorari sese sentiant, quanto ipsam
 præ cæteris excellentius illustrarunt. Nos itaque piis
 ducti consiliis, dignisque studiis excitati, nonnullos a
 prædecessores nostros Romanorum Pontificum (qui spec-
 ialis devotionis prosequentes affectum, aliquorum fe-
 sta sanctorum sub duplici ordinaverunt officio cele-
 branda) imitari sollicitè intendentes, eorundem Aposto-
 lorum, Evangelistarum & confessorum festivitates præ-
 cipuas (de fratrum nostrorum consilio & assensu) sub
 officio duplici per universas orbis ecclesias volumus, sta-
 tuimus, & præcipimus annis singulis perpetuis futuris
 temporibus solemniter celebrari.

nom, quæ acquisiverunt, tribuant & perlovant, vel
 extra manum suam ponant huiusmodi acquisita. Vo-
 lentes itaque super his omnibus (pro: expedit) sollicitè
 providere, totque temerariis auctibus congruis prædictis
 obviare, auctoritate Apostolica, præhabita cum fratribus
 nostris diligenti deliberatione, decernimus, non licere
 præfatis communibus, scabinis, & iis, qui in eis iurisdic-
 tionem temporalem obtinent, vel iustitiam imperantem
 exercent, tallias vel collectas seu exactiones quascuque
 ecclesiis vel personis ecclesiasticis imponere, vel exigere
 ab eisdem pro domibus, prædiis, vel quibuscunque pos-
 sessionibus ab eisdem ecclesiis, vel personis ecclesiasticis
 legitime hæctenus acquisitis, vel in posterum acquirendis,
 etiam si ipsæ ecclesie vel personæ, vel res huiusmodi sint
 intra illorum districtum vel territorium condite.
 Nec etiam liceat illis ipsas ecclesias vel personas ad di-
 strahendum vel alienandum, aut extra manum suam,
 ponendum, acquisita jam vel quæ deinceps acquirant,
 aliquatenus epartare.

CAP. II.

In ecclesiis dato humili ingressu debet orationibus missis: ec-
 clesiis clamoribus & seditionibus, consilio ut veritas laicorum &
 eorum publico parlamento, vana colloquia, organationes & mo-
 dum ac iudicij secularibus, & maxime excommunicationibus, &
 ordinariis, Dominicus.

Gregorius X. in generalis cons. Lugon.

DEER domum Domini & sanctitudinem, deier et cujus
 in pace factus est locus, ejus cultus ut cum deo
 veneratione pacificus. Sit itaque ad ecclesias humilis &
 devotus ingressus, sicut eis quæta conversatio, Deo gra-
 ta, insipientibus placita e, quæ considerantes non so-
 lum instruat, sed & reficiat. Convenientes ibidem no-
 men illud, quod est super omne nomen (a quo aliud sub
 celo non est datum hominibus, in quo laivos fieri ce-
 dentes oportet, nomen videlicet IESU & Christi, qui
 salvum faciet populum suum à peccatis eorum) exhibi-
 tione reverentia specialis attollant, & quod generatim
 scribitur e, ut in nomine IESU omne genu flexum,
 singuli singulariter in seipsis implentes (præcipue dum
 aguntur missarum sacra mysteria) f. gloriosam illud
 nomen quodcumque recolitur, stentat genua terra
 sui, quod vel capitis inclinatione tulerunt; amantur
 in locis eisdem intentis præcordis sacra solemniter
 orationibus insistant, nullis in locis eisdem
 tibus cum pace ac quiete vota convenit celebrari, sed
 tionem exeiret, conclamationem movere, organatione
 committat. Cessent in locis illis universitates & loca-
 cietatum quarumlibet concilia g. conciones & publica
 parlamenta. Cessent vana, & multo forma facta &
 prophana colloquia. Cessent confabulationes quæ-
 bet. Sint postremo quæcumque alia, quæ divinum pol-
 lunt turbare officium, aut oculos divine majestatis ob-
 dere, ab ipsis profors extranea: ne ubi peccatorum ob-
 venia postulanda, ibi peccandi detur occasio, aut depre-
 hendantur peccata committi. Cessent in ecclesiis ca-
 rumque coemeteriis negotiationes, & præcipue man-
 narum ac fori cuiusvis unque tumultus, omnis in eis seculari-
 rum iudiciorum strepitus conquiescat, nulla inibi causa
 per laicos, criminalis maxime, agitur, sint loca eadem
 à laicorum cognitionibus aliena.

DE IMMUNITATE & ECCLESIA RVM, COEME-
 TERIORVM, ET ALIORVM LOCORVM RELI-
 GIOSORVM.

TITVLVS XXIII.

CAP. I.

Seculares potestates ab ecclesiis vel ecclesiasticis personis tal-
 bias vel exactiones pro rebus vel possessionibus acquisitis vel ac-
 quirendis exigere non præsumant: nec eos compellere ad ipsas di-
 strahendum, vel extra manum suam ponendum. hoc dicit, Joan.
 And.

Alexander III.

QVia e nonnulli habentes temporale dominium,
 vel potestatis gerentes officium secularis, libertatem
 & immunitatem ecclesiasticam lædere ac
 minue: etanquam honoris & privilegij ecclesiarum invadi-
 tum moliantur: expedit, quod per diligentiam & auctori-
 tatem sedis Apost. (quæ curam habet ecclesiarum omnia
 & tutelam) contra talium ausus & conamina opportu-
 num remedium apponatur, ut ecclesie ipsæ in plenitudi-
 ne juris sui & libertatis integritate latentur d, ac dete-
 stabilis malignorum audacia, & insolentium nefaria re-
 meritis propulsetur. Sanè intelleximus, quod in regno
 Francie, communis, scabinij, seu consules & alii domini
 temporales, & ii, qui jurisdictionem in ipsis communis,
 civitatibus, castris & villis temporalem exercent, vel qui-
 bus in illis commissa est executio iustitiæ secularis, mole-
 lesti sunt nimium ecclesiis super pluribus, & infestis: &
 inter cætera nituntur & student, ut illis collectas e &
 tallias & alia huiusmodi eadem ecclesiis prætextu bo-

a Al. ita: nonnullos prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, &c. b vide conc. Trid. sess. 23. de reformat. c. 26. ubi: privilegia & immunitates ecclesiarum & personarum ecclesiasticarum innovantur & confirmantur. c vid. conc. Lat. sub Alex. III. c. 15. & conc. Lat. sub Leone X. sess. 9. ut. de reformat. 5. etiam à iure. d alias locentur. e Vide Arch. consil. 98. incip. super dicto dubio. Dec. consil. 496. incip. in causa domini. & Lat. consil. 83. incip. dille prædia. volum. 3.

Locorum ordinariis exequi debent hinc contenta: & sententia in ecclesiis habita sunt nulla: & contra facientes puniri debent, h. d. Dominicus.

Ordinariis locorum hoc faciant observari: suadentis

a Secularem legitur constanter in venis. codic. b Phil. 20. & 21. c Alias, placida. d vide beatus Chrysostomus super c. 1. Epist. Pauli ad Galatas. e Philipp. 2. f alias, missaria. g al. consilij. suadentis.

fruantur, interdista hujus canonis auctoritate pœfentant, ad hoc alios etiam in ecclesiis ipsis magis assiduos, & in præmissa idoneo deputando. Et nihilominus processum iudicum secularium, ac specialiter prolatæ sententia in eisdem locis omni careant robore firmitatis. Qui vero præmissa inhibitiones animo petulant contempserint, præter processum ordinarium & deputandorum ab ipsis, divina ultionis & nostræ poterunt acrimoniam formidare, donec suum confessi reatum à similibus firmato proposito deliberaverint abstinere.

CAP. III.

Post excessus laicorum, qui clericis collectas, tallias & onera imponebant: & excessus clericorum, qui talibus consentiebant.

Bonifacius VIII.

Clericis a laicos infestos oppido tradidit antiquitas, quod & præsentium experientia temporum manifeste declarat, dum suis finibus non contenti nituntur in vetitum, ad illicita frena relaxant, nec prudenter attendunt, quam sit eis in clericis, ecclesiasticæ personæ & bona interdista potestas, ecclesiæ prælati, ecclesiæ, ecclesiasticæque personis regularibus & secularibus imponunt onera gravia, ipsosque talliant, & eis collectas imponunt, ab ipsorum proventuum vel bonorum dimidiam, decimam seu vicefimam, vel quamvis aliam portionem aut quotam exigunt & extorquent, eosque moliantur, multitudine servituti, suæque submittere ditioni: & quod dolenter b referimus) nonnulli ecclesiæ prælati, ecclesiasticæque personæ, trepidantes ubi irripandum non est, transitoriam pacem querentes, plus timentes majestatem temporalem offendere, quam eternam, alium ab usibus non tam temerariè, quam improvide acquiescunt, sedis Apostolicæ auctoritate seu licentia non obtenta.

Præcipit personæ ecclesiasticæ pro rebus suis vel ecclesiæ millicis solvere debere absq. licentia Apostolicæ sedis, sub quocumq. colore & mutui, subventionis, doni, vel alio quolibet: ut etiam ipsi laici tallias non exigant vel recipiant: nec occupent quocumq. modo deposita ecclesiæ vel personarum ecclesiasticarum: singulares contra facientes excommunicat, universitate interdicit: quæ pœna locum habeant in præmissis factis etiam ante hanc constitutionem, si postmodum solvantur vel recipiantur: & ab his sententia solus Papa absolvit, præterquam in mortis articulo. b. d.

Nos igitur talibus iniquis actibus obviare volentes, de firmitate nostrorum consilio Apostolicæ auctoritate statuimus, quod quicumque prælati ecclesiasticæque personæ, religiosæ vel secularis quorumcumque ordinum, conditionis seu status, collectas vel tallias, decimam, vicefimam, seu centesimam suorum & ecclesiæ proventuum vel bonorum laicis solverint vel promiserint, vel se solutos confenserint, aut quamvis aliam quantitatem, portionem, aut quotam ipsorum proventuum vel bonorum estimationis, vel valoris ipsorum, sub adjutorii, mutui, subventionis, subsidii vel doni nomine, seu quovis alio titulo, modo, vel quæsito colore absque auctoritate sedis ejusdem: necnon Imperatores, Reges, seu principes, duces, comites, vel barones, potestates, capitanei, vel rectores, quocumque nomine censeantur,

^a Quæbat Ioan. Mont. misto cap. Quid si fiat impostio tali non ecclesiasticæ personis, sed eorum hominibus, nunquid esset locus pœna hujus cap. Et dicebat quod sic, quia sic frans lego, de qua infra de regulis jur. cap. fin. & supra de privileg. quanto. facti infra eod. cap. eo secundum Lupum. Abb. Dom. Philip. dicit quod nullo casu habeat locum hæc constitutio, quia penitus revocata cum suis declarationibus, nec ullus Doctorum eam legit. Font. b. alia; d. lenti.

civitatibus, castrorum, seu quorumcumque locorum constitutorum ubilibet, & quivis alii cujuscumque præeminentia, conditionis, & status, qui talia impulerint, exegerint, vel receperint, aut apud aedes sacras deposita ecclesiæ vel ecclesiasticarum personarum ubilibet arrestaverint, falsiverint, seu occupare præsumpserint, vel arrestari, falsi a aut occupari mandaverint, aut occupata, falsi a seu arrestata receperint: necnon omnes, qui scienter dederint in prædictis auxilium, consilium, vel favorem publicè vel occultè, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant. Universitates quoque, quæ in his culpabiles fuerint, ecclesiastico supponimus interdicto. Prælati & personis ecclesiasticis prædictis in virtute obedientia, & sub depositionis pœna districtè mandantes, ut talibus absque expressa licentia dictæ sedis nullatenus acquiescant: quodque præterquam cujuscumque obligationis, promissionis, & confessionis e factarum hæcenus vel faciendarum in antea, priusquam hujusmodi constitutio, prohibitio, seu præceptum ad notitiam ipsorum pervenerit, nihil solvant, nec prædicti seculares quocummodo recipiant. Et si solverint, vel prædicti receperint, in excommunicationis sententiam incidant ipso facto. A prædictis autem excommunicationis & interdicti sententiis nullus absolvi valeat (præterquam in mortis articulo) absque sedis Apostolicæ auctoritate & licentia speciali: Cum nostræ intentionis existat tam horrendum secularium potestatum abusum nullatenus sub dissimulatione transire.

Omnia privilegia derogantia huic constitutioni, cassat & irritat.

Non obstantibus quibuscumque privilegiis sub quibuscumque tenoribus, formis, seu modis, aut verborum conceptione concessis Imperatoribus, Regibus & aliis prædictis, quæ contra præmissa in nullo volumus alicui vel aliquibus suffragari.

CAP. IV.

Excommunicati sunt, qui impediunt super causis, quæ ad forum ecclesiasticum de jure vel de consuetudine pertinent, literas à sede Apostolica impetrare, vel super ipsis coram ordinariis vel delegatis ecclesiasticis litigare. Ioan. And.

Idem.

Quoniam (ut intelleximus) quorundam justitiariorum, ballivorum, iudicumve secularium ac temporalium dominorum in quibusdam partibus præsumptuosa temeritas sic excrevit, ut in terris eorum sive districtibus literas Apostolicas impetrantes, vel ad iudices ordinarios ecclesiasticos recurrentes, super causis, negotiis, seu quæstionibus, quæ ratione personarum aut rerum de jure aut antiqua consuetudine ad forum ecclesiasticum pertinent, obtinere non possunt in eis per eosdem ordinarios iudices vel Apostolicas literas iustitiæ complementum: quin potius super illis recurrere ad iudicium seculare, vel à lite, causa seu quæstione desistere compelluntur: Nos iustitiam nostram & ecclesiæ sponsæ nostræ nolentes negligere, quæ alios in sua iustitia confovemus: statuimus districtius inhibendo, ne quis imperatores literarum nostrarum, vel alios in foro ecclesiastico delegato seu ordinario litigantes, seu litigare volentes, sive amba partes hoc voluerint, sive una super causis ecclesiasticis, sive quæ ad forum ecclesiasticum ratione personarum, negotiorum, vel rerum de jure vel de antiqua consuetudine pertinere noscuntur, per se vel per alium ad desistendum, vel in foro seculari de quæstionibus hujusmodi litigandum per eorundem iudicium ecclesiasticorum vel impetrantium, aut litigantium, seu

^a Al. falsi. b. al. falsi. c. In manus. legitur constituta: & concessio. d. al. pervenerint. e. Quæ sint illæ causæ, vide in c. licet. de foro compe. in antiq. Bart. in extra. v. ad rep. in verb. denuncias.

volentium litigare, aut propinquorum ipsorum seu reum illorum, aut ecclesiarum suarum etiam captionem, modis aliis quibuscunque compellat seu compelli faciat vel procuret: nisi per se aliove impediatur, quò minus coram iudicibus ecclesiasticis, delegatis seu ordinariis querelantes de causis, quæ (ut præmissum est) ad cognitionem pertinent eorundem, possint libere iustitiam obtinere: nec ad prædicta faciendâ det auxilium, consilium, vel favorem. Si quis verò contrâ præsumperit, excommunicationi se ipso facto noverit subiacere: à qua (nisi rati iudici, cuius cognitio fuerit impedita, vel iurisdicção usurpata, quàm parti, quæ turbata in prosecutione fuerit sui iuris, de injuria, damnis, expensis, & interesse prius per eundem integrè fuerit satisfactum) nullatenus absolvatur.

CAP. V.

Domini temporales prohibentur subditis, ne cum personis ecclesiasticis contrahant, vel communia obsequia exhibeant, ipso facto excommunicationem incurrunt. h. d. Dom.

Idem.

Eos a, qui temporale dominium obtinentes, suis subditis, ne prælatis aut clericis, seu personis ecclesiasticis quicquam vendant, aut emant aliquid ab eisdem, neque ipsis bladum molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere præsumant, aliquando interdicitur (cum talia in derogationem libertatis ecclesiasticæ præsumantur) eo ipso excommunicationis sententiæ decernimus subiacere.

**DE CLERICI VEL MONACHI SECULARIBVS
NEGOCIIS SE IMMISCEANT.**

TITVLVS XXIV.

CAP. I.

Capitulum, super specula, prohibens audientiam legum vel physica, non includit parociales ecclesias habentes, nisi sint plebania habentes sub se capellas, in quibus clerici perpetuo instituuntur. h. d. Domin.

Bonifacius VIII.

Statum b felicitis recordationis Honorii Papæ tertii prædecessoris nostri, quòd Decanis, Archidiaconis, præpositis, plebanis, cantoribus, & aliis clericis habentibus personatus, audire leges vel physica,

a Vide Arch. consil. et in ep. factum super quo petitur consil. et Lapiam allegat. q. incip. aspeximus. b Vide Dist. & in primis Panorm. in ca. non magnopere. & in ca. fin. extr. ne clerici vel monachi. & Innoc. in cap. firmius. extra. de summ. Trinitat. & fidei Catholica.

cam interdicit, ad eos, qui parociales ecclesias obtinent, noscuntur, pie memoriæ Clementis Papæ quarti prædecessoris nostri vestigiis inherentes, declaramus præsentis constitutionis oraculo ratione ecclesiarum huiusmodi non extendi. Nisi eadem ecclesiæ fuerint plebanie sub se capellas habentes, in quibus instituuntur clerici perpetui, nequeuntes ab ipsis absque causa rationabili amoveri.

CAP. II.

Excommunicatus est ipso facto religiosus professus, habitum emerare dimittere, vel ad quasvis studia accedere, non clericis in conventu & prelati & conventus. Doctores scientiarum, vel in scholis retinentes ad leges vel physicam tales religiosi, similes communicationem incurrunt. h. d. Dimnicu.

Idem.

Vt a periculosa religiosi evagandi materia subtrahatur, districtius inhihemus, ne de cetero aliquis quacunque religionem tacite vel expresse professus, in scholis vel alibi temerè habitum religionis suæ dimittat nec accedat ad quavis studia literarum, nisi à suo prelato cum consilio sui conventus vel majoris partis eiusdem sibi eundi ad studium, licentia primitus sit concessa. Si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto. Doctores quoque sive magistri, qui religiosos ab ipso suo dimisso leges vel physicam audientes scienter docere, aut in scholis suis præsumperint retinere, similis eo ipso sint sententia innodati.

CAP. III.

Clericus in loco temporalis iurisdictionis suæ super delictis commissis delegans, ut veritate inquisita iustitiam exequatur, irregularis non efficitur, licet pars sanguinis inferatur. hoc dicit Innocentius.

Idem.

Episcopus b seu quicumque alius prelatum, vel clericum jurisdictionem obtinens temporalem, si homicidium aut alio maleficio ab aliquibus in jurisdictione sua commissis, ballivo suo aut alii cuicumque iungatur, et per hoc veritatem inquirens iustitiam debitam exequatur, irregularis censeri non debet: quamvis ipse ballivus vel alius contra malefactores ad poenam sanguinis processerit, iustitia mediante. Nam licet clericus irregularis agitare non liceat, eas tamen (cum iurisdictionem obtinent temporalem) debent & possunt contra irregularitatis cessante aliis delegare.

a Multa huc spectantia, vide per Calderanum consil. 2. tit. de magistris. & per Abbatem consil. 84. lib. 1. b Præf. Indulgentiarum, vide notata in ca. ex litteris extra. de excessu prelati. & in cap. archiepiscopatu. de raptoribus.

FINIS.

SEXTI